Leto XXIV., št. 84 — Poštnina plačana v gotovini — Postgebühr bar bezahlt — Ljubljana, četrtek 13. aprila 1944. — Preis — Cena 1.— L

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglase za Italijo in inozemstvo: UPI S. A., MILANO

Račun: za ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.

Uredništvo:
Ljubljana — Puccinijeva ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Abwehrerfolge im Süden der Ostfront

Wichtiges Höhengelände nordöstlich Jassy genommen — Heftige Sowjetangriffe südöstlich Ostrow im Gegenstoss abgeschlagen

Aus dem Führehauptquartier, 12. April. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

An der Nordfront der Krim setzten sich deutsche und rumänische Truppen unter harten Kämpfen auf weiter südlich gelegene Stellungen ab. Eine grosse Zahl feindlicher Panzer wurde abgeschossen. Im Zuge der auch auf der Halbinsel Kertsch eingeleiteten Absetzbewegungen wurden Stadt und Hafen Kertsch nach Zerstörung aller kriegswichtigen Anlagen geräumt. Schwere Kämpfe mit den stark nachdrängenden Bolschewisten sind im Gange.

Bei Owidiopol, östlich der Dnjestr-Mündung wehrten unsere Truppen heftige feindliche Angriffe ab und vernichteten vorgedrungene Kräfte der Sowjets. 20 feindliche Panzer wurden dabei vernichtet. Am unteren Dnjestr südöstlich Orhei und nordöstlich Jassy scheiterten von Panzern unterstützte sowjetische Durchbruchsversuche. Nordöstlich Jassy warfen schnelle deutsche Truppen den Feind zurück und nahmen ein wichtiges Höhengelände. Mehrere abgeschnittene feindliche Kampfgruppen wurden vernichtet.

Zwischen Stanislau und dem weiterhin zäh verteidigten Tarnopol nahmen deutsche und ungarische Verbände gegen hartnäckigen feindlichen Widerstand erneut eine Anzahl Ortschaften. In den Kämpfen der letzten Tage hat sich hier die Tiger-Abteilung 506 unter Führung von Hauptmann Lange besonders bewährt.

Im Kampfgebiet von Kowel zerschlugen unsere Truppen sowjetische Kräftegruppen.

Südöstlich Ostrow wurden laufende mit neu zugeführten Kräften und starker Schlachtfliegerunterstützung vorgetragene Angriffe der Sowjets in erbitterten Kämpfen zum Teil im Gegenstoss abgeschlagen. In den letzten Tagen hat sich das 1. Bataillon des Luftwaffen-Jäger-Regiments 25 unter Hauptmann Gehrken besonders hervorgetan.

Wachfahrzeuge der Kriegsmarine schossen über der Narwa-Bucht 4 sowjetische Bomber ab.

An der italienischen Südfront wurden gestern wiederum durch Stosstrupps mehrere Stützpunkte und Bunker des Gegners mit ihren Besatzungen in die Luft gesprengt.

Im Raum von Nettuno erzielten unsere Fernkampfbatterien in Materiallagern des Gegners starke Explosionen und anhaltende Brände.

Deutsche Kampf- und Torpedoflugzeuge führten in der letzten Nacht einen Angriff gegen den britisch-nordamerikanischen Nachschubverkehr im Mittelmeer. Sie vernichteten dabei im Seegebiet von Algier trotz starker feindlicher Abwehr aus einem Geleit zwei Zerstörer und beschädigten sechs Frachter mit 42.000 BRT durch Bomben- und Torpedotreffer so schwer, dass mit der Versenkung eines Teiles dieser Schiffe zu rechnen ist.

Am gestrigen Tage erlitten nordamerikanische Bomber bei Angriffen gegen Mittel- und Ostdeutschland erneut schwere Verluste. In heftigen Luftkämpfen und durch Flakartillerie wurden 129 feindliche Flugzeuge, darunter 105 viermotorige Bomber, abgeschossen. In mehreren der angegriffenen Orte, besonders im Stadtgebiet von Stettin, entstanden Schäden und Verluste unter der Bevölkerung.

Bei geschlossener Bewölkung führten britische Bomber in der vergangenen Nacht einen Terrorangriff gegen die Stadt Aachen. Im Stadtgebiet entstanden Schäden, die Bevölkerung hatte Verluste. Trotz schwieriger Abwehrbedingungen wurden bei diesem Angriff sowie über den besetzten Westgebieten 22 feindliche Flugzeuge vernichtet. Einige britische Flugzeuge warfen ausserdem Bomben im Raum von Hannover.

Schnelle deutsche Kampfflugzeuge griffen in der letzten Nacht mit guter Wirkung Ziele in Ostengland an.

Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits brachten in der Loire-Mündung vier britische Jagdbomber zum Absturz.

Unsere Unterseeboote versenkten fünf Schiffe mit 37.000 BRT sowie zwei Zerstörer und ein Minenräumboot.

Reorganizacija rumunskega zunanjega ministrstva

Bukarešta, 11. apr. S posebno uredbo je bila izvršena že dalje časa napovedana reorganizacija rumunskega zunanjega ministrstva. Dobilo je štiri oddelke, ki bodo reševali politična, gospodarska, pravna in kulturno-novinarska vprašanja. Odsek za kulturo, tisk, propagando in informacije bo imel pet članov iz vrst rumunske akademije, rumunskih znanstvenih zavodov, univerzitetnih profesorjev, znanih novinarjev in ostalih strokovnjakov.

Spor med Giraudom in de Gaullom

Stockholm, 10. apr. V nekem zelo ostrem pismu generalu de Gaullu je general Giraud, kakor javlja Reuter, obdolžil de Gaulla, »da je prekršil francoski republikanski zakon«, ker je odpravil njegov urad vrhovnega poveljnika. V pismu pravi Giraud med drugim: »Jaz ne odstopim in ne sprejemam častnega mesta, ki ste mi določili.«

Po nekem poročilu iz Alžira listu »New York Times« govore v okolici generala Girauda, da je poslal svoje pismo generalu de Gaulu v nedeljo. Angleški veleposlanik Duff Cooper je v nedeljo zjutraj obiskal generala Girauda, popoldne pa general de Gaulla in je poizkušal doseči spravo med obema generaloma. Iz istega vira prihaja vest, da bo brzkone odstopilo nekaj članov odbora, ki bi radi s tem podprli generala Girauda.

Ženeva, 11. apr. Zadnje spore med de Gaullom in Giraudom zasledujejo v Angliji z zanimanjem in obžalovanjem, poroča Reuter. Ta spor ne smatrajo samo kot prepir med dvema Francozoma, temveč kot borbo med dvema sistemoma in dvema rodovoma. Poudarjajo, da morajo Francozi sami odločiti o bodočnosti Girauda.

Bern, 10. apr. List »Basler Nachrichten« označuje zmago de Gaulla nad Giraudom kot uspeh sovjetske diplomacije.

Stockholm 11. apr. Kakor poroča »Echange Telegraph« iz Alžira, bo general Giraud, ki je odklonil ponudeno mesto generalnega inspektorja, upokojen, vendar pa še ni padla odločitev. Še v zadnjem trenutku poizkušajo spraviti njega in de Gaulla.

Le Troquer kot „čistilec“

Ženeva, 11. apr. Pred alžirskim posvetovalnim odborom se je moral zagovarjati degaullistični komisar za vojsko La Troquer, ki so ga obdolžili, da izvaja čiščenje v vojski v nezadostni meri. Obdolženec je izjavil, da je na vse prejete denuncijacije takoj osebno reagiral in odredil potrebne ukrepe. Iz vojske je odstranil 1431 vojaških pripadnikov. Dal je tudi pobudo za ustanovitev posebnih kazenskih oddelkov za bivše vichyjske pristaše. Dejal je, da se je na vse načine trudil, da bi izvršil čiščenje v obdobju, ki so mu ga že v naprej določili.

Belgijsko ogorčenje nad terorističnimi napadi

Bruselj, 11. apr. Belgijski tisk objavlja z velikimi naslovi in z globokim ogorčenjem poročila o najnovejšem napadu angloameriškega letalstva na bruseljska predmestja. Doslej so našteli 24 mrtvih in 70 hudo ranjenih. Kakih 200 hiš so bombe porušile. »Pays Reel« piše: »Kakor La Louviere, Courtrai in Ostende je moral tudi Bruselj občutiti obisk svojih »osvobodilcev«, ki so si zelo taktno izbrali prav Veliko noč, veliki krščanski praznik, za svoje zločinsko dejanje.« Že na Veliko soboto so Angloameričani napadli mesto Hasselt in okolico. Odvržene rušilne bombe so ubile 58 ljudi, 30 prebivalcev pa ranile. V ponedeljek dopoldne je bil Hasselt znova bombardiran. Nadaljnjih 9 oseb je zgubilo življenje. V noči na Veliki ponedeljek so doživela lilleska predmestja teroristično napad na delavska naselja in bivališča civilnega prebivalstva. Reševalni ukrepi francoskih oblasti ter raznih pomožnih organizacij so se takoj pričeli. Do torka opoldne se je zvišalo število ubitih Francozov na 230. Zaradi velikega števila hudo ranjenih domnevajo, da bo število mrtvih še nadalje naraslo.

Francoske žrtve letalskih napadov

Vichy, 10. apr. Anglo-ameriški strahovalni napadi na Francijo so od premirja zahtevali nad 20.000 mrtvih, nad 30.000 ranjenih in okoli en milijon žrtev bombardiranj. 66 mest je bilo napadenih, izmed katerih je bilo 10 popolnoma ali skoraj popolnoma porušenih. Na južno področje odpade 9 mest. Nad 50.000 hiš je bilo porušenih, med njimi 75 cerkva, 120 javnih poslopij in 135 šol. V severni Afriki pa je bilo 4329 smrtnih žrtev in 8100 ranjenih.

Pariz 10. apr. Število žrtev napadov angleških letal na južnovzhodna predmestja Pariza v noči na ponedeljek znaša po dosedanjih ugotovitvah 452 mrtvih in 179 ranjenih.

Zahteve po Churchillovem odstopu

Stockholm, 11. apr. »Nya Dagligt Allehanda« poroča iz Londona o dveh kongresih stranke Commonwealth in neodvisne delavske stranke. Kongres stranke Commonwealth je sprejel resolucijo, v kateri zahteva takojšen Churchillov odstop. Neodvisna delavska stranka je sprejela več resolucij, izmed katerih ena odklanja sodelovanje z »malomeščansko in za vojno navdušeno« stranko Commonwealth. Neka druga spomenica, ki je predlagala prekinitev vseh odnosov z laburistično stranko, ni bila sprejeta.

Poravnajte naročnino!

Obrambni uspehi na jugu vzhodnega bojišča

Važno višinsko ozemlje severnovzhodno od Jasija zavzeto — Srditi sovjetski napadi južnovzhodno od Ostrova s protisunkom odbiti

Führerjev glavni stan, 12. apr. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Na severnem bojišču Krima so se nemške in rumunske čete med hudimi boji umaknile na dalje južno ležeče položaje. Veliko število sovražnikovih oklopnikov je bilo uničeno. V teku umikalnih pokretov, pričetih tudi na polotoku Kerču, sta bila po razdejanju vseh vojaško važnih naprav izpraznjena mesto in pristanišče Kerč. Težki boji z boljševiki, ki ostro pritiskajo, so v teku.

Pri Ovidiopolu vzhodno od izliva Dnjestra so naše čete odbile srdite sovražnikove napade in uničile prodrle sovjetske sile. 20 sovražnikovih oklopnikov je bilo uničenih. Ob spodnjem Dnjestru južnovzhodno od Orgejeva in severno-vzhodno od Jasija so se izjalovili z oklopniki podprti sovjetski poizkusi prodora. Severnovzhodno od Jasija so vrgle nemške brze čete sovražnika nazaj in zavzele važno višinsko ozemlje. Več odrezanih sovražnih bojnih skupin je bilo uničenih.

Med Stanislavovom in Tarnopolom, ki se še naprej žilavo brani, so zavzeli nemški in madžarski oddelki ponovno navzlic trdovratnemu sovražnikovemu odporu večje število krajev. V bojih zadnjih dni se je tukaj posebno odlikoval 503. oddelek »Tigrov« pod poveljstvom stotnika Langeja.

Na bojišču pri Kovelju so naše čete razbile sovjetske bojne skupine.

Južno-vzhodno od Ostrova so bili stalni napadi novih sovjetskih sil ob močni podpori bojnih letal odbiti v ogorčenih bojih, deloma s protisunki. V zadnjih dneh se je posebno odlikoval I. bataljon 25. letalsko-lovskega polka pod poveljstvom stotnika Gehrkena.

Stražne ladje vojne mornarice so sestrelile nad izlivom Narve 4 sovjetske bombnike.

Na italijanskem južnem bojišču so včeraj udarni oddelki ponovno pognali v zrak več nasprotnikovih oporišč in bunkerjev s posadkami.

Na področju Nettuna so povzročile naše daljnosrelne baterije v nasprotnikovih skladiščih goriva močne eksplozije in daljše požare.

Nemška bojna in torpedna letala so v pretekli noči napadla anglo-ameriški oskrbovalni promet na Sredozemskem morju. Uničila so na morskem področju pri Alžiru navzlic močni sovražnikovi obrambi v nekem konvoju dva rušilca ter poškodovala z bombami in torpedi 6 tovornih parnikov z 42.000 brt. tako težko, da se računa s potopitvijo dela teh ladij.

Včeraj so utrpeli severnoameriški bombniki pri napadih proti srednji in vzhodni Nemčiji ponovno težke izgube. V srditih letalskih bojih in s protiletalskim topništvom je bilo sestreljenih 129 sovražnikovih letal, med njimi 105 štirimotornih bombnikov. V več napadenih krajih, posebno na mestnem področju Stettina, je bila povzročena škoda in izgube med prebivalstvom.

Ob strnjeni oblačnosti so izvedli angleški bombniki v pretekli noči strahovalni napad na mesto Aachen. Na mestnem področju je nastala škoda, prebivalstvo je imelo izgube. Navzlic težavnim obrambnim pogojem je bilo med tem napadom kakor nad zasedenimi zapadnimi ozemlji sestreljenih 22 sovražnikovih letal. Nekaj angleških letal je odvrglo bombe tudi na področje Hanovra.

Nemška brza bojna letala so napadla v zadnji noči z dobrim učinkom cilje v vzhodni Anglji.

Zaščitne ladje nekega nemškega konvoja so sestrelile v izlivu Loire 4 angleške lovske bombnike.

Naše podmornice so potopile 5 ladij s 37.000 brt. ter 2 rušilca in enega iskalca min.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 11. apr. Finsko vojno poročilo pravi:

»Na vzhodnem delu Aunuške ožine smo zavrnili napad sovražnikove čete. V ostalih odsekih ožine ter na Maaselkaeški ožini izvidniško delovanje.

Z ostalih bojišč ni nikakih posebnih poročil.

Helsinki, 12. apr. Finsko vojno poročilo pravi:

S suhozemskih bojišč javljajo le o slabotnejšem izvidniškem delovanju.

Težki boji na jugu vzhodnega bojišča

Berlin, 12. apr. Na Velikonočni ponedeljek so boljševiki nadaljevali z naraščajočo srditostjo napade na severnih dostopih na Krim, v odseku severno-vzhodno od Tiraspola, na področju zapadno od Pruta pri Tarnopolu in na bojišču južnovzhodno od Ostrova. V vzhodni Bukovini, med Černovicami in Brodi ter severno od Kovlja pa so napadale nemške čete in dosegle nameravane cilje.

Sovražnik si hoče z vedno bolj silovitimi sunki na predmostju Perekopa, vzhodno od tod s predmostja Sivaša in z železniškim nasipom južno in severnozapadno od Geničeska priboriti dostop na Krim. Poizkusi približanja naših predstražnim postojankam ob vzhodnem delu Črnega morja so se izjalovili. Južno od Perekopa in na predmostju Sivaša so si boljševiki, ki so napadali v moči do polka in s številnimi oklopniki, pridobili nekaj ozemlja, vdrle sile pa so naletele na pripravljene protežne črte, ki jih niso utegnile premagati. Močni oddelki bojnih letal so podprli v drznih napadih v nizkem poletu obrambne boje. Lovci so ščitili bojne jate in sestrelili na področju Perekopa brez lastnih izgub 36 sovjetskih letal.

Severnozapadno od Odese so poizkušale sovjetske čete, ki so v zadnjih dneh prodrle preko Razdelne, potisniti od Dnjestra nemške bojne skupine zapadno in severnozapadno od mesta. V hudih bojih so nemške čete skupno z letalstvom preprečile te namere. V protisunkih so si utrle prosto pot ter zajele sovražnika, ki je severnovzhodno od Tiraspola vdrl v nemške črte. V Besarabiji je uspelo nemškim grenadirjem in oklopniškim četam nadalje zožiti zapadno od Orgejeva starejši vdor ter še ojačiti svoje črte zapadno od Dnjestra.

Zapadno od Pruta je še vedno močan sovražnikov pritisk. S protinapadi so nemški oklopniški grenadirji in madžarske planinske čete zopet osvojile mesto Delatin južno od Stanislavova in zaprle od tu proti jugu vodeče železnice in ceste.

Na področju med Černovicami in Tarnopolom so očistile nemške čete v zadnjih dneh priborjeno ozemlje sovražnih preostankov. Junaško se boreča posadka v Tarnopolu je bila na Velikonočni ponedeljek ponovno silovito napadena. Po zajezitvi nekaterih sovražnikovih vdorov v vzhodni in zapadni del mesta je v glavnem obdržala svoje postojanke in prizadela neprestano naskakujoči sovjetski pehoti težke izgube. Pri Brodih so nemški grenadirji s krajevno omejenimi sunki še bolj izpopolnili svoje izpostavljene črte in razbili en sovjetski bataljon. V odseku Kovlja ter med Dnjestrom in Časvi je sovražnik poizkušal iztrgati nemškim četam ozemeljske pridobitve v zadnjih napadalnih akcijah. Na obeh mestih so se izjalovili boljševiški sunki.

Na severu vzhodnega bojišča so boljševiki osredotočili svoje napade v odseku južno od Ostrova. Tamkaj so napadli z več svežimi divizijami, vendar je dobro namerjen zaporni ogenj nemškega topništva odvzel naskoku vso silovitost. Zgolj na enem mestu je sovražnik utegnil vdreti v nemške črte. Tamkajšnje nemško težko orožje je uničilo večje število vdrlih oklopnikov in jih prisililo, da so se umaknili. Boji za očiščenje vdora, v katerem se je utrdila spremljevalna pehota, so še v teku. Ob Narvi so nemške čete razbile v nadaljevanju svojih napadov za izravnanje bojišča odpor sovražnih preostalih skupin.

Južno od Pskova je bilo tudi na Velikonočni ponedeljek mirno. Devetdnevni naskok nad 20 sovjetskih strelskih divizij, ki jih je podpiralo najmanj 500 oklopnikov, okoli 220 baterij in 5 oddelkov minometal, se je prav tako izjalovil. Večji del sovražnikovih oklopniških oddelkov je razbilo težko orožje.

Neuspeh sovjetskega napada med Dnjeprom in Časvi

Berlin, 11. apr. V noči na veliko nedeljo so vrgli spodnjesaški in šlezijski oklopniški grenadirji sovražnika med Dnjeprom in Časvi še iz onega edinega odseka ozemlja, ki ga je zavzel v zadnjih šestih dneh marca z brezuspešno ofenzivo sedemnajstih divizij. Po kratkem topniškem ognju so navalili grenadirji na sovražnikove črte. Podjetje jim je popolnoma uspelo. Povsod so vzpostavili staro glavno bojno črto. Odstranili so neko boljševiško predmostje. Sovražnik je imel občutne izgube, ki so znašale po dosedanjih ugotovitvah nad 600 padlih, 17 topov, 79 strojnic in metal min ter mnogo ročnega orožja, med katerim je bilo tudi 7 protitankovskih pušk in 122 avtomatskih pištol.

Velike sovražnikove izgube pri Kovlju

Berlin, 11. apr. V bojih pri Kovlju imajo sovjetske čete vsak dan velike izgube. Tako so med 4. in 7. aprilom čete nekega oklopniškega zbora uničile ali zaplenile 13 oklopnikov, 160 topov, 277 strojnic, 45 metal min, 112 protitankovskih pušk, 214 avtomatskih pištol, nad tisoč pušk, 33 tovornih avtomobilov ter mnogo municije in materijala.

Boji na italijanskem bojišču

Berlin, 11. apr. Na južnoitalijanskem bojišču v ponedeljek ni bilo nikakih pomembnejših spopadov pehote, pač pa je sovražnik s topništvom silovito napadel v odseku Minturno-Castelforte ter na področju pri San Biagiju.

Na nettunskem predmostju so Nemci zavrnili anglo-ameriške izvidniške čete, ki so napadle v globeli Michele ob pokopališču Barano ter pri vasi Flora južno od Cisterne. Kakih drugih boje v ponedeljek ni bilo.

Berlin, 11. apr. Udarnost nemških čet pri Cassinu je precej odvisna tudi od obveščevalne službe ter medsebojnega sporazumevanja posameznih edinic. Obveščevalni oddelki nekega topniškega polka so v dneh največjih bojev oskrbeli na dan povprečno 3000 razgovorov po telefonskem omrežju, ki je merilo 200 km. Poleg tega je moralo nešteto vojakov med stalnim težkim sovražnikovim topniškim ognjem neprestano popravljati razne motnje.

Berlin, 11. apr. V bojih za Cassino je neki topniški polk od 15. do 25. marca izstrelil 40.000 strelov, to je nad 1250 ton municije ali tri municijske vlake s 30 vagoni po 15 ton. Vse to se je zgodilo po večini kljub najmočnejšemu sovražnikovemu obstreljevanju. Topničarji so morali svoje topove često izkopavati iz ruševin, s katerimi so jih zasule nasprotnikove granate. V istem obdobju je topništvo uničilo 14 sovražnikovih oklopnikov, enega pa težko poškodovalo.

Podaljšanje plačilnega moratorija v Bolgariji

Sofija, 8. apr. »Dnes« poroča, da je bolgarska vlada podaljšala za dva meseca moratorij za vse obveznosti zasebnega in javnega prava, katerih plačilni roki so bili določeni za čas od 30. marca do 30. maja 1944. Moratorij se ne nanaša pa najemnine in delavske mezde.

Tri leta neodvisne Hrvatske

Zagreb, 12. apr. V Zagrebu so svečano proslavili tretjo obletnico ustanovitve Neodvisne Države Hrvatske. Vse mesto je bilo v zastavah. V glavnih cerkvah so bile zahvalne službe božje. Poglavnik je sprejel člane vlade in svoje najožje sodelavce, da se jim je zahvalil za njih nesebično delo v korist konsolidiranju notranjega in zunanjega položaja države. Nato jim je predal Poglavnik podeljena odlikovanja. V imenu odlikovancev se je zahvalil min. predsednik dr. Nikola Mandič, ki je poudaril, da bodo z naraščanjem težav in nevarnosti postale močnejše tudi sile, ki se pozitivno zbirajo okoli Poglavnika.

Po radiju so govorili notranji minister, vojni in železniški minister in šef propagande. Notranji minister dr. Lorković je izjavil, da je danes nad 300.000 sinov Hrvatske v boju za obrambo domovine evropskih narodov. Vsi ti Hrvati vedo dobro, za kaj se borijo. — Železniški in vojni minister Ante Vokić je poudaril, da prihaja z nevarnostjo vedno bolj do izraza veselje do boja, volja do odpora ter duhovna in gmotna odporna sila hrvatskih vojakov. Narodna svoboda in državna neodvisnost sta dobrini, ki ju ume narod nad vse ceniti in ki ju hoče v vseh okoliščinah braniti. — Šef propagande Ivo Bogdan je dejal med drugim: Hrvati so dokazali, da ne umejo samo umirati za Hrvatsko, temveč tudi živeti. Leto 1918 se ne more več povrniti, zgodovina pa nam mora dajati nauk, da se mora vse prenesti, kar koli utegne tudi priti.

V okviru svečanosti je bilo tudi več političnih in kulturnih prireditev. V umetniškem paviljonu so v prisotnosti najvišjih zastopnikov vojske, ustaškega pokreta in zavezniških ter prijateljskih držav odprli razstavo »Tri leta hrvatske literature in tiska«. Šef propagande Ivo Bogdan je v govoru poudaril, da je ta razstava dokaz, da hrvatski narod ni svoje kulturne ustvarjalne sile izgubil niti v teh treh težkih letih, ko je večji del sil moral uporabiti za obnovo in obrambo zopet ustanovljene Neodvisne Države Hrvatske.

Na praznik ustanovitve države je bila tudi krstna predstava prvega hrvatskega zvočnega filma »Lisinski«. Svečani predstavi so prisostvovali člani hrvatske vlade, min. predsednik dr. Nikola Mandič in diplomatski zbor.

Poglavnik je prebil dan kakor običajno pri svojih kozakih in pri ranjencih. Ko je jezdil po zagrebških ulicah, ga je prebivalstvo prijazno pozdravljalo.

Zagreb, 12. apr. Ob obletnici ustanovitve Neodvisne Države Hrvatske je sprejel Poglavnik brzojavne čestitke suverenov in državnih poglavarjev zavezniških in prijateljskih držav. Min. predsednik dr. Nikola Mandič je prejel od nemškega zunanjega ministra Ribbentropa brzojavko, v kateri mu v imenu nemške vlade ter v lastnem imenu najprisrčneje čestita k triletnici Neodvisne Države Hrvatske.

Hrvatska obrambna pripravljenost

Zagreb, 11. apr. Hrvatski vojni minister pravi v svoji poslanici hrvatskim vojakom med drugim:

»V preteklih treh letih so hoteli sovražniki hrvatskemu narodu vzeti njegovo svobodo in državno neodvisnost. Ako bo treba, bodo vsi Hrvati vstali v obrambo svoje domovine in svoje svobode. S posebnim zadovoljstvom in ponosom lahko ugotavljam, da se bojni duh in obrambna volja v vaših vrstah vsak dan jačata. Neštetokrat ste dokazali, da se vedno in povsod borite za Poglavnika in za Hrvatsko.«

Japonski uspehi v Indiji

Popuščanje sovražnikovega odpora — Japonsko napredovanje pri Kohimi

Tokio, 11. apr. Indijsko-japonske čete, ki nadaljujejo čiščenje ozemlja pri Kohimi, so zavzele važno sovražnikovo oporišče 10 km severno od Kohime in presekale sovražniku umik v tej smeri.

Med tem časom so se združile japonske čete, ki so zasedle Kohimo, z oddelkom, ki je zavzel važne sovražnikove postojanke severnovzhodno od Kohime ter obkolilo 300 sovražnikovih vojakov, ki so se skušali umakniti proti zapadu. Sovražnikov odpor postaja zaradi stalnega napadanja japonskih čet vedno slabši. Več tisoč sovražnikovih vojakov, ki jih Japonci močno ogražajo s severa, severozapada in z zapada, se obupno upira, vendar ne bodo mogli uiti neizbežni usodi popolnega uničenja.

Tokio, 11. apr. Japonske uspehe v Indiji priznava sedaj tudi radio v New Delhiju. Objavil je vesti, da so japonske čete, ki prodirajo s severa in severovzhoda proti Imphalu, dospele do točke, 7 km severno od Imphala, dočim so japonske čete južno od mesta dosegle postojanke 24 km južno od Imphala.

Bose o bojih za indijsko svobodo

Tokio, 11. apr. Iz Burme javljajo, da so se zastopniki lige za indijsko neodvisnost v Burmi sestali na tridnevni posvet, kjer so razpravljali o takojšnji mobilizaciji vseh indijskih sil v Burmi za uspešno nadaljevanje vojne za indijsko svobodo, ki je z vkorakanjem indijske narodne armade na indijska tla prešla v odločilno obdobje. Na posvetu so prečitali izjavo Subhasa Čandra Boseja, ki poudarja ogromno nalogo za osvoboditev vseh 388 milijonov Indijcev. Jasno je, da bosta japonska vlada in japonski narod z vsemi silami pomagala v boju proti Angloameričanom, vendar se morajo Indijci sami mobilizirati do zadnje rupije in do zadnjega žitnega zrna, ker sicer ne bodo imeli nikake moralne pravice, da bi od Japoncev zahtevali še večjo pomoč. Bose je pozval zborujoče, naj z vsemi sredstvi ojačijo armado na bojišču ter jo opremijo z vsem potrebnim. Dejal je, da bo dolžnost zastopnikov lige za indijsko neodvisnost, potem ko bodo prišli domov, delati dan in noč za uresničenje sklepov posveta.

Vznemirjenje v Angliji

Madrid, 11. apr. Londonski dopisnik »Arribe« javlja, da japonsko napredovanje zapadno od indijske meje močno vznemirja angleško javno mnenje. Človek ima pri čitanju angleških listov vtis, da se zavezniške čete kljub številčni premoči ne morejo zadostno upirati Japoncem. — »Daily Express« se hudo pritožuje nad strategijo lorda Mountbattena. Tudi z razvojem v Burmi so zelo nezadovoljni, ker preostaja le še nekaj tednov za boje na tem ozemlju. Mountbatten je očividno razočaral javno mnenje. — »Daily Mail« govori o različnih nazorih Mountbattena in Stilwella.

Izgube ameriških podmornic na Pacifiku

Tokio, 11. apr. Vrhovni poveljnik ameriške mornarice na Pacifiku admiral Nimitz je nekoč poudaril, da bodo podmornice na Pacifiku najvažnejše orožje. Kljub temu so izgubili Američani od izbruha velikovzhodnoazijske vojne do konca februarja 1944 že 172 podmornic, dočim jih je bilo 62 težje poškodovanih. V zadnjih dneh se je razmerje za Američane še nadalje poslabšalo. Samo v tednu od 31. marca do 5. aprila so Japonci potopili 4 podmornice.

Prezident general Rupnik med ljudstvom na deželi

Ljubljana, 12. aprila.

Včeraj, na dan svojega godu, je g. prezident general Rupnik nenadoma in nenapovedan obiskal nekatere kraje po deželi. Ustavil se je na Dobravi, v Polhovem gradcu, na Št. Joštu, na Koreni in v Horjulu. Pomudil se je pri kmetih na polju, ki so ga pozdravljali z radostjo in hvaležnostjo. Otroci so mu prinašali poljsko cvetje in mu prirejali prisrčne ovacije. Odigravali so se prizori, ki so izražali prisrčno vdanost in hvaležnost našega ljudstva svojemu rešitelju. Zlasti lepo je bilo videti sivolasega generala med njegovimi domobranci, pri katerih se je posebno rad ustavljal in se z njimi razgovarjal. Med domobranci je bilo tudi nekaj takih, ki poznajo prezidenta Rupnika še iz časov, ko je bil general v bivši jugoslovanski vojski. Ti so bili vidno ganjeni in so marsikomu od njih stopile solze v oči, ko so ga spet videli.

Ob obisku g. prezidenta pri našem kmečkem prebivalstvu se je v polnem obsegu pokazalo spontano navdušenje, s katerim so kmečki ljudje sprejemali v svoji sredi moža, ki je v najusodnejših trenutkih vzel krmilo naroda v svoje roke. To je prepričljiv dokaz, da ne more nihče našega prezidenta očrniti pri ljudeh in da ga ne more nihče ločiti od njih, pokazala pa sta se znova tudi živo zanimanje g. prezidenta in njegova ljubezen do kmečkega človeka, ki tvori najbolj zdravo jedro našega naroda.

Velikonočna in godovna voščila Ljubljane g. prezidentu

Včeraj smo poročali, kako se je god prezidenta g. generala Leona Rupnika spontano spremenil v prisrčno manifestacijo simpatij s strani predstavnikov najrazličnejših slojev predvsem pa mladine. Ob tej priliki moramo tudi zabeležiti, da so predstavniki mesta Ljubljane g. prezidentu izrekli svoje čestitke za praznike in obenem tudi za god že na Veliko soboto dopoldne.

Za opravljanje županskih poslov pooblaščeni generalni tajnik g. Franc Jančigaj se je v spremstvu zastopnikov vseh kategorij mestnega uradništva in delavstva v vladni palači poklonil g. prezidentu v imenu mesta in vsega mestnega nameščenstva ter željam k velikonočnim praznikom dodal prisrčna voščila h godu. Mestno uslužbenstvo je polno lepih spominov na čas županovanja g. generala, ki je bilo prežeto plemenitosti in stremljenja, vsem in vsakomur čimbolj pomagati. Po županovanju je pa usoda generalu Rupniku namenila še važnejše in odgovornejše mesto, da izkoplje pod ruševinami pokopano Ljubljansko pokrajino in jo zopet obudi k življenju. Kot spomin na lepe čase v magistratni hiši izroča deputacija g. prezidentu sliko, ki naj bo odsev tega dela. G. prezident naj ne zameri, če je bil pri sliki udeležen hudomušnež, kakršnih je povsod dosti, ter je dal sliki originalno obliko, kar pa g. prezidenta, obdarovanega z izrazitim čutom za duhovitost in humor, gotovo ne bo motilo. Naposled je govornik izrazil trdno upanje, da bo mestno zastopstvo v prihodnji sliki lahko predstavilo grandioznejše delo, ki ga g. prezident sedaj opravlja ter bo tedaj pokrajina že obujena k novemu življenju.

Veselo iznenaden se je g. prezident s toplimi besedami zahvalil za velikonočno voščilo in za duhovito vezilo za god ter mestnemu uslužbenstvu izrekel svojo zahvalo za konstruktivno delo v prid mesta Ljubljane in vse Ljubljanske pokrajine. Obenem je naprosil predstavnika mestne občine, naj vsemu mestnemu uslužbenstvu in vsemu prebivalstvu sporoči njegove najtoplejše želje za praznike.

Namesto jerbasa z velikonočnim »žegnom« je zastopstvo mesta Ljubljane g. prezidentu izročilo jerbas dehtečega pomladnega cvetja in duhovito zamišljeno in res umetniško izvršeno karikaturo, ki jo je naslikal naš znani risar in karikaturist prof. France Podrekar. Na portretni karikaturi stoji general Rupnik na ljubljanskem grbu pred velikim modrim orlom bivše vojvodine Kranjske in Ljubljanske pokrajine za ozadje. Kot mestni župan trosi iz obeh rok prošnje ki so prav vse rešene z njegovo redno rešitvijo: »Pomagati!« Zares je g. general Leon Rupnik kot župan skušal deliti samo dobroto ljubljanskim meščanom, kakor ima tudi kot prezident Ljubljanske pokrajine vedno odprto srce za vse potrebe prebivalstva.

V torek je to vezilo mestnega uslužbenstva pri godovanju g. prezidenta vzbujalo splošno pozornost in priznanje, kako je umetnik s humorjem znal zajeti vso srčno dobroto in skrb g. prezidenta za vse prebivalstvo.

Preokret na Goriškem

Značilne spremembe v razpoloženju prebivalstva

Gorica, 7. aprila.

V zadnjem času so posebno razveseljiva poročila, ki prihajajo s Tolminskega. Prebivalstvo se je tam že skoraj povsem otreslo tolovajskega pritiska. Ljudje se za grožnje gozdnih tolovajev in domačih terencev prav nič več ne zmenijo in si svoje življenje urejajo tako, kakor je to njim najbolj prav. Veliko domačinov je že pristopilo k Slovenskim narodnim stražam, mnogi, ki so se iznebili gozda in tamkajšnje »tovarišije«, pa so se prostovoljno javili na delo, samo da jim ni več treba delati tlake za razne »internacionalce«, kakor sedaj že skoro povsod pravijo tolovajem. Ta označba pa je zares tudi utemeljena, saj je prav našim preprostim ljudem vsak dan bolj očitno, da tako zvana »narodna osvobodilna vojska« nima z našim narodom nobenega opravka več; vanjo namreč s silo mobilizirajo v zadnjem času ljudi z vseh vetrov, kakor pač pridejo tolovajem »pod roke«...

Zanimiva so tudi poročila iz idrijskega kota, ki prav tako potrjujejo, da je med ljudmi opaziti velik preokret. V Idriji velja to še prav posebej za rudarje, ki so se jim tolovaji do smrti zamerili z neko svojo nameravano akcijo, ki bi lahko zahtevala mnogo domačih življenj, če bi ne bila pravočasno odkrita in preprečena.

Preokret je opaziti tudi v pogledu čitanja časnikov, ki so še do nedavnega veljali v Gorah za »ilegalno« literaturo. Danes pa se ne le nihče ne boji čitati »Jutra«, »Domovine« ali drugih ljubljanskih listov, temveč jih ljudje komaj pričakujejo in si jih podajajo iz rok v roke.

Vprašal sem nekega svojega prijatelja, kaj pravi na vse te značilne spremembe v razpoloženju našega ljudstva, pa mi je brez ovinkov odgovoril: »Primorskim Slovencem očitajo nekateri, da smo nejasni in da ne zavzemamo odločnega stališča proti OF in tolovajem. To pa ni res. Ničesar nismo prikrivali ljudstvu, čeprav smo se morda doslej preveč izogibali konkretni sodbi ali obsodbi. Mislili smo namreč, da mora ljudstvo samo, čeprav včasih skozi velike borbe in preizkušnje, priti do spoznanja in politične zrelosti.«

»Kakor vidite, sem mu pripomnil, so ljudje tolovajsko igro že davno spoznali. Sedaj žele samo, da jih v tem spoznavanju podprete tudi vi razumniki v mestih. Ali se tudi v tem pogledu že kaj jasni?«

»Seveda, saj se je tudi naša inteligenca že močno otresla prejšnje ofarske psihoze. Marsikdo je že spremenil svoje mišljenje, marsikdo pa ga še bo. Prepričan sem, da bomo kmalu tudi v Gorici in Trstu dihali čisti zrak, ki ne bo več okužen po komunističnih bacilih, zanešenih k nam po narodnih izkoreninjencih. Primorci smo predvsem Slovenci in samo Slovenci. Tega se bomo držali tudi v bodoče, kakor smo se v preteklosti.«

S komurkoli danes govoriš, slišiš približno isto: Preveč smo zaupali, varali smo se, toda naposled smo spoznali. Sedaj smo spet na svoji pravi narodni poti, s katere nas nič več ne odvrne. Komunizmu je pri nas odklenkalo prav zato, ker se je v vsem pokazal ne le nenarodnega, temveč protinarodnega.

J. B.

Okolica Krima očiščena tolovajev

Pretekli četrtek so oddelki domobrancev izvedli temeljito očiščevalno akcijo na področju okrog Krima, kjer so se doslej obnašali komunistični tolovaji, kakor da bodo ostali vedno tam. Ko pa so sedaj slišali, da se bližajo domobranci, so hitro zbežali v vse smeri.

V smeri od Turjaka so prodrli domobranci najprej do Golega in Škrilja. Komunističnih tolovajev niso več dobili, ker so že poprej pobegnili, dobili pa so vse zaloge, ki so jih tolovaji nakopičili v teh dveh vaseh, kjer so imeli svoja glavna oskrbovališča. Med drugim so zaplenili domobranci precejšnjo množino suhega mesa, masti in slanine, sod nasoljenega mesa, dve že zaklani živinčeti in večje število živih goved, ki so jih tolovaji nakradli in naropali po okolici.

Domobranci so očistili nato tudi Ig, Iško vas in druga naselja pod Krimom in Kureščkom. Tudi odtod so tolovaji zbežali v paničnem strahu in z njimi nekateri njihovi pomočniki terenci, medtem ko so se drugi terenci skušali poskriti. Vendar so jih domobranci poiskali in jih odvedli s seboj, poleg drugih pet na Igu in dva v Stajah.

Kljub komunističnemu hujskanju in strahovanju so prebivalci povsod pričakali domobrance s polnim zaupanjem in vidnim veseljem. Vsi so zadovoljni in srečni, da so rešeni komunističnih tolovajev in njihove strahovlade. Domobranci so na vse prebivalstvo naredili najboljši vtis, tako zaradi svoje vzorne vojaške discipline, kakor tudi zaradi svoje moderne opreme. Njihov nastop je učinkoval na ljudi tem močneje in bolje, ker so bili doslej vajeni razcapanih komunističnih skupin, ki so povsod kradle, ropale in pobijale, domobranci pa niso storili nikomur nič žalega, temveč so pobrali le splošno znane terence, pred katerimi so poprej vsi ostali domačini trepetali.

Značilno luč na »borbeno moralo« med komunističnimi tolovaji kaže dogodek, ki se je pripetil 3. t. m. zvečer na Robu. Tam je bila tolovajska posadka kakih 40 mož. V mraku je nenadoma prišel v vas neki drugi, večji tolovajski oddelek. Posadka je mislila, da prihajajo domobranci, ter se je z dvignjenimi rokami predala. Ko so opazili zmoto in videli, da so se predali lastnim »tovarišem«, je bilo že prepozno. »Tovariši« so jih razorožili in postavili pod stražo, komandante pa pobili.

Prejšnji torek je prišla patrulja domobrancev iz Novega mesta v Mirno peč in se spopadla s tamkajšnjo tolovajsko skupino. Komunisti so izgubili 15 mrtvih ter precej orožja in drugega blaga, ki so ga zaplenili domobranci.

Pri Grosupljem so komunisti na Veliko noč zvečer napadli neko domobransko postojanko. Očividno so računali, da bodo domobranci zaradi praznika manj pazljivi. Komunisti pa so naleteli na tako vroč sprejem, da so se v vsej naglici umaknili nazaj v gozd. Koliko so imeli izgub, se ni dalo ugotoviti, ker so mrtve in ranjene odnesli s seboj.

Tako doživljajo komunistične tolovajske skupine še vedno dan za dnevom nove občutne udarce in poraze, ki vedno bolj slabijo njihovo moč in jo izpodjedajo že pri samih koreninah.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE

Določitev časa za zatemnitev

Na podlagi čl. I. naredbe o upravljanju Ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra l. 1943 št. 4, Službeni list št. 273/86 iz leta 1943. odrejam:

Čl. 1. Od 13. aprila 1944 do nove odredbe se morajo upoštevati predpisi o zatemnitvi od 21. do 5. ure.

Čl. 2. Ostali predpisi, ki jih obsega naredba z dne 6. junija 1941 št. 42, ostanejo nespremenjeni.

Ljubljana, 11. aprila 1944.

Prezident pokrajinske uprave:
Div. general **Rupnik**

Socialna pomoč

Iz pisarne odbora za »Socialno pomoč« smo prejeli:

Namesto venca na grob pokojnega ruskega polkovnika Alekseja Krašeninikova so darovali njegovi ruski prijatelji za Socialno pomoč 300 lir.

Za informacije glede Socialne pomoči kličite: 47-57! Prostori Socialne pomoči so na Gosposvetski cesti 2/I. Denarne prispevke pošiljajte po čekovnih položnicah na »Pokrajinski podporni zavod Socialna pomoč, ček. račun 16.580«!

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

Z odlokom VIII, št. 116/4 je šef pokrajinske uprave v Ljubljani dne 11. IV. t. l. določil za tržno blago v Ljubljani najvišje cene, ki veljajo od **srede 12. aprila 1944. zjutraj dalje do objave novega cenika.**

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Zelnate glave 2; kislo zelje 4.50; kisla repa 4.20; ohrovt 3; kolerabice 4; repa 1.60; krmilna pesa 1; rdeča pesa brez listov 4; črna redkev 3; rumena koleraba 4; radič 10; gojeni radič 18; otrebljeni motovilec 18; regrat 6; špinača 10; šopek zelenjave za juho 0.50; rumeno korenje 3; rdeče korenje brez zelenja 6; petršilj 6; zelena 8; por 5; osnaženi hren 4; čebula 4; čebulček 12; šalota 6; česen 8 lir.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te najvišje dopustne cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini; za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, veljajo cene, ki jih za vsako pošiljko posebej odobri šef pokrajinske uprave.

Posebno pa opozarjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti po teh cenah naprodaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osnažena in oprana, vendar pa ne več mokra ali namočena, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene na vsem v ceniku navedenem blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem trgu, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

Blago, ki so bile cene zanj objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih in jih sedaj ni v ceniku, se mora prodajati po prejšnjih cenah kakor ob isti letni dobi lanskega leta, če ni bila za tisto blago s posebno odločbo šefa pokrajinske uprave, odseka za določanje cen, odobrena drugačna cena.

Ponavljamo, da imajo prodajalci na drobno dolžnost, na blago postaviti listek z enotno ceno in kakovostjo blaga.

Ta cenik mora biti obešen na vidnem mestu tako v trgovinah na debelo kakor tudi v prodajalnah na drobno. Cenik se dobe v mestnem tržnem uradu po 0.20 lire.

Za pridelke, ki jih ta cenik ne navaja, veljajo zadnje cene iz prejšnjih cenikov.

Kršitelji predpisov tega cenika bodo kaznovani po naredbah z dne 26. januarja 1942, št. 8 in z dne 25. novembra 1942, št. 215 ter po naredbi z dne 12. marca 1941. M. s. št. 358.

Zaplemba imetja upornika

Službeni list šefa pokrajinske uprave v Ljubljani objavlja odločbo o zaplembi imetja upornika Rozmana Karla, stanujočega v Dolenjem Logatcu št. 45.

Novi izgredi v Fezu

Algeciras, 11. apr. V maroškem mestu Fezu, ki je glavno središče vseh nemirov in trdnjava maroškega nacionalizma, je prišlo do novih krvavih spopadov med maroškimi rodoljubi in degolistično policijo. Ko je policija hotela ustanoviti svoje postaje v Medini (okraj domačinov), jo je obkolila z vseh strani razjarjena množica, ki je proti temu protestirala. S streh in zidov je pričelo deževati na policijo kamenje, opeka, lonci in posode. Razjarjena množica, tudi žene in otroci, je hotela kamenjati degolistične izvršilne organe ter jih je napadla s svojim enostavnim orožjem. Ker so se stražniki branili s strelnim orožjem, je bilo mnogo ubitih in ranjenih.

Ženeva, 11. apr. Zaradi ogorčenja prebivalstva v Fezu, ker so oblasti ustanovile stalne policijske stražnice v onih predelih mesta, kjer bivajo domačini, se je v sultanovi palači v Fez-Djedidu, ki so jo hoteli Francozi tudi spremeniti v policijsko kasarno, zbralo mnogo Maročanov, da bi se uprli ponižanju maroškega ponosa. V splošnem se v Fezu zgražajo nad strahotami, ki jih uganjajo v mestu senegalski strelci. Po krvavi zadušitvi nemirov so sedaj dobili dovoljenje, da smejo pregledati vse mestne dele. Ropanja, vdori v arabske hiše ter napadi na žene in dekleta so na dnevnem redu. Ob koncu marca je prišlo zopet do številnih spopadov, v katerih je bilo precej ljudi ubitih in ranjenih. Degolistične oblasti so sedaj zaprle tudi tri brate Septi, ki so člani najbogatejše maroške rodbine in ki imajo velikanska posestva. Njihovo premoženje bo brzkone zaplenjeno. Poleg tega je bil v Fezu aretiran Abd el Mejed Tazi.

Poplave v Argentini

Madrid, 11. apr. Poplave v južnem delu pokrajine Buenos Aires, ki so jih povzročili močni nalivi, so v nekaterih ozemljih zavzele katastrofalen obseg, posebno v bližini luke Bahia Blance, katere glavne ceste so bile v nedeljo popolnoma pod vodo. Vlada bojazen, da je imelo prebivalstvo velike izgube. Tudi gmotna škoda je po vsem videzu zelo velika. Na poplavljena ozemlja pošiljajo živila z letali. Železniški promet je skoraj popolnoma ukinjen.

Pri oblikovalcih naše kulture:

Pri Narteju Velikonji

Pisatelja Narteja Velikonjo sem dobil na nelahek način v njegovi pisarni **»Socialne pomoči«.** Kot predsednik te ustanove je namreč vedno silno zaposlen.

»Kaj bomo povedali?« me je šegavo vprašal ta dobrosrčni literat, avtor številnih anekdot, in sva kar takoj začela.

»Kako gledate na domobranstvo, gospod predsednik?«

»Vse pove že sama beseda ‚domobranec': dom braniti!« mi odgovori kratko. **»Treba je, da gredo vse zdrave sile na okope. Vsak mora služiti narodu: ti s puško, oni s peresom, vsak, kakor največ more.«**

»Kaj pravite o kulturnem boljševizmu pri nas?« je moje naslednje vprašanje.

»Kulturni boljševizem se je lahko razmahnil pri nas vprav zaradi naše strahopetnosti. Ni bilo dovolj pogumnih mož, ki bi se mu upali zoperstaviti. Tako je na primer **Josip Vidmar nadkrilil** vse ostale kritike **s svojo demagogijo.** Rekel je, naj piše vsakdo, kakor hoče. Pri tem pa se je spotikal ob vsakogar, ki ni pisal v marksističnem smislu. Vsak tak je bil potem, po njegovi sodbi, tendenciozen. **Vsi ti kulturni boljševiki so gledali na vse, kar ni bilo njihovo, z viška in so si kaj dobro znali pomagati z ironiziranjem prav vsega.«**

Ko govoriva o bodočnosti, pravi Velikonja, **da sicer ni prerok, da pa lahko sklepamo o usodi slovenskega naroda že po sedanjosti: Naš narod je našel samega sebe!**

Ko ga vprašam po vzrokih, zakaj se je mogel komunizem sploh razviti, pokaže na krivični stari kapitalistični sistem ter pokaže na drugo plat: na napetost proletariata, na njegovo izkoriščanje po mnogih podjetnikih ter na brezposelnost inteligence. Pri tem je treba upoštevati še po sebi pozitivno razgibanost mladine, ki pa jo je podlo izkoristil komunizem.

»Zanimivo je opazovati Ljubljano v letih po razpadu Jugoslavije,« nadaljuje pisatelj. **»Prej smo slišali dan na dan o ropih, nasiljih in ubojih, danes pa slišimo le o kakšni tatvini. Torej je pravi kriminal, mislim, skoraj neznan. Vidite, to se da prav lahko razlagati pač tako, da so odšli vsi kriminalni elementi v hribe. In taki se sedaj ‚borijo za boljšo bodočnost slovenskega naroda'!«**

Ko se dotakneva literature in ga povprašam po njegovem sedanjem literarnem delu, pravi, da po 8. septembru nima več časa pisati, da pa je že prej pripravil sedem poglavij romana »Družine«. »Sedaj pišem le mimogrede, anekdote,« pristavi.

Njegova izgovorjava me spomni, da je primorski rojak, zato ga vprašam, kaj meni o svoji ožji domovini. Pove mi, da je njegova vas požgana, prav tako njegova rojstna hiša, brata pa so mu odpeljali komunisti v gozd in po vsej verjetnosti ni več živ. »Sicer pa je moje mnenje tako, da mora tvor dozoreti in počiti, nadčlovek bi bil tisti, kdor bi lahko to preprečil.« S tem je hotel reči, da bo morala tudi Primorska prehoditi približno tako pot, kakor jo je šla naša Dolenjska, potem bo dokončno prebolela komunistično bolezen.«

S temi besedami je g. Velikonja zaključil najin pogovor. Bila sva kratka, zakaj vedel sem, da ga čakajo v sprejemnici že ljudje in na mizi kup aktov.

Ljenko Urbančič.

Gospodarstvo

Izvrševanje naredbe o pridelovanju oljnih rastlin

Na osnovi čl. 2 naredbe Vrhovnega komisarja na operacijskem ozemlju »Jadransko Primorje« o povečanem pridelovanju oljnih rastlin z dne 1. marca 1944 (Službeni list 64/22) in na osnovi čl. 1 naredbe o upravljanju Ljubljanske pokrajine je prezident pokrajinske uprave divizijski general Rupnik izdal naslednje izvršilne določbe, ki so objavljene v »Službenem listu« 12. t. m.

Vsak lastnik zakupnik ali drug obdelovalec kmetijskih zemljišč v Ljubljanski pokrajini je dolžan saditi oljne rastline po predpisih te naredbe. Za Ljubljansko pokrajino se vobče kot oljna rastlina predpisuje **sončnica.** Povsod tam, kjer sončnica ne uspeva, to je v hladnih legah, predvsem v krajih nad 500 m morske višine, se mora namesto sončnice saditi kakšna druga oljna rastlina, predvsem buče.

Lastniki, zakupniki ali obdelovalci kmetijskih zemljišč, ki imajo obdelano kmetijsko površino do 20 ha, **morajo oddati najmanj naslednje množine oljnih semen:** pri obdelani površini 1 do 2 ha 10 kg, od 2 do 4 ha 30 kg, od 4 do 6 ha 50 kg, od 6 do 8 ha 70 kg, od 8 do 10 ha, 90 kg, od 10 do 12 ha 120 kg, od 12 do 14 ha 150 kg, od 14 do 16 ha 180 kg, od 16 do 18 ha 215 kg in od 18 do 20 kg 250 kg oljnih semen.

Lastniki, zakupniki in drugi obdelovalci, ki imajo kmetijsko površino nad 20 ha, pa morajo **posaditi z oljnimi rastlinami najmanj naslednje površine:** pri obdelani površini od 20 do 25 ha 0.75 ha, pri obdelani površini od 25—30 ha 1 ha, od 30 do 40 ha 1.5 ha, od 40 do 50 ha 2 ha, od 50 do 70 ha 3 ha, od 70 do 100 ha 5 ha, od 100 do 200 ha 7 ha, od 200 do 300 ha 9 ha, od 300 do 400 ha 12 ha in od 400 do 500 ha 16 ha. **Z izrazom obdelana kmetijska površina se razumejo njive, vrtovi, vinogradi in travniki.**

Prijava posejanih površin

Vsak lastnik, zakupnik in drug obdelovalec kmetijskih zemljišč je dolžan **prijaviti do 10. maja t. l.** pristojnemu občinskemu uradu površino in vrsto oljnih rastlin, ki jih je oziroma jih bo posadil. Občinski uradi pošljejo prijave s seznamom v dvojniku (ime, priimek, bivališče, obdelana kmetijska površina, vrsta in površina posejanih oziroma posajenih oljnih rastlin) do 20. maja t. l. okrajnim glavarstvom, ta pa urejeno po občinah s sumaričnimi pregledi do 25. maja t. l. Kmetijski zbornici za Ljubljansko pokrajino.

Oddaja semena

Oljna semena se morajo **oddati Prevodu,** ki jih plača takoj v gotovini. O oddaji mora Prevod sestaviti točne izkaze. Oddano seme mora biti popolnoma dozorelo, suho, pravilno očiščeno in ne sme biti plesnivo, sicer se odbije ustrezajoči odstotek od kupne cene.

Nagrade

Lastniki, zakupniki ali drugi obdelovalci kmetijskih zemljišč, ki v polni meri zadostijo oddajni dolžnosti, prejmejo naslednje nagrade.

1) nagrado v olju, ki se ne všteje v obrok maščobe in znaša za **vsakih 2.5 kg oddanega semena 1 del olja,** ki ga plača prejemnik po uradno določeni ceni; ta nagrada ne sme znašati več kakor 4 l olja za vsako osebo, pri čemer se poleg lastnika, zakupnika ali obdelovalca upoštevajo tudi njihovi rodbinski člani in vse njihove delavne moči v stalni oskrbi, prav tako kmetijski uradniki in njihovi družinski člani.

2) za vzorne uspehe pri pridelovanju oljnih semen sme prejeti lastnik, zakupnik ali drug obdelovalec kmetijskih zemljišč nadaljnjo premijo po natančnejših določbah, ki jih bo izdala Kmetijska zbornica. Te osebe se bodo tudi prvenstveno upoštevale pri dodeljevanju umetnih gnojil.

Lastniki, zakupniki ali obdelovalci bodo po ugotovitvi njihovih pravic prejeli od Prevoda nakaznice za nakup olja oziroma umetnih gnojil pri pooblaščenih trgovcih oziroma zadrugah.

Lastnik, zakupnik ali obdelovalec, ki je v polni meri zadostil oddajni dolžnosti, lahko odkupi od Prevoda oljne pogače v količini 50% oddanega semena.

Izmena sekvestra pri Zanatski banki

Prezident pokrajinske uprave je sekvestra pri Zanatski banki d. d. podružnici v Ljubljani dr. Silvija Alesanija, ki je bil postavljen z odločbo bivšega visokega komisarja z dne 1. maja 1942, razrešil dolžnosti in imenoval za novega sekvestra dr. Josipa Kovačiča, svetnika pri VIII. oddelku pokrajinske uprave v Ljubljani.

GOSPODARSKE VESTI

= **Iz trgovinskega in zadružnega registra.** Pri Privilegirani agrarni banki d. d., podružnica v Ljubljani, sta bila izbrisana pooblaščenca dr. Adolf Francé in Anton Čok, vpisani pa so bili naslednji trije pooblaščenci, ki bodo podpisovali družbeno tvrdko, kolektivno z upravnikom- Alojzij Ložar, pravni referent, inž. ekon. Josip Lojk, knjigovodja, in inž. ekon. Bojan Gostinčar, šef odseka. — Pri Kmetijskem gospodarskem društvu v Logatcu, zadrugi z o. j., je bil zbrisan član upravnega odbora Josip Jerina, vpisan pa Franc Mihevc, posestnik na Martinjem vrhu.

= **Nova razprava za postavitev mestne konjačije.** Na prošnjo mestne občine ljubljanske z dne 5. oktobra preteklega leta za izdajo obrtnopolicijskega in gradbenega dovoljenja za konjačijo v katastralni občini Šmartno ob Savi (upravna občina Polje) je okrajno glavarstvo v Ljubljani po izvedenem komisijskem ogledu izdalo 11. decembra preteklega leta odločbo, s katero je bilo mestni občini izdano zahtevano dovoljenje. Pri pritožbah mejaša Mihe Šterna iz Šmartnega ob Savi in tovarišev proti tej odločbi je šef pokrajinske uprave 17. marca t. l. razveljavil odločbo okrajnega glavarstva in odredil, naj se o stvari posluje ponovno. Zato je okrajno glavarstvo po obrtnem zakonu, gradbenem zakonu in stavbnem redu za bivšo Kranjsko, po zakonu o pobijanju živalskih kužnih bolezni, pravilniku o odstranjevanju, in uničevanju živalskih trupel in pravilniku o nadzorstvu nad odtočnimi vodami naselj in podjetij ter po zakonu o občnem upravnem postopku razpisalo komisijski ogled in razpravo na mestu samem za torek 25. t. m. ob 9. Interesenti lahko oddajo eventuelne ugovore in pomisleke ustno ali pismeno pri okrajnem glavarstvu, najkasneje pa ob razpravi, ker se bo sicer naprava podjetja dovolila, ako ne bo javnih ovir. Načrti so vsakomur na vpogled pri okrajnem glavarstvu.

= **Hrvatski ukrepi za zmanjšanje obtoka bankovcev.** Da bi čim več bankovcev prišlo iz obtoka nazaj v novčanično banko je Hrvatska državna banka pričela s 1. aprilom na dobroimetja denarnih zavodov v tekočem računu in na dobroimetja Poštne hranilnice plačevati obresti. S posebnim zakonskim dekretom je določena obrestna mera za dobroimetja denarnih zavodov na 2.25% in za dobroimetja Poštne hranilnice na 1.25% letno.

= **Madžarska zunanja trgovina.** Iz statistike madžarske zunanje trgovine za leto 1943. je razvidno, da se je Madžarski izvoz lani v primeri s prejšnjim letom povečal za 13% na 1288 milijonov pengov (prejšnje leto 1144). Še bolj pa se je dvignil madžarski uvoz, namreč za 24% na 1148 milijonov pengov (923). Tako se je madžarski izvozni presežek v lanskem letu skrčil na 140 milijonov pengov, medtem ko je v prejšnjem letu dosegel 221 milijonov. Glede na povišanje cen se je izvoz povečal le po vrednosti in ne tudi po količini, medtem ko je pri uvozu zabeleženo malenkostno povečanje tudi pri količini.

= **Anglija je povzročila težave v prehrani Portugalske.** Poročali smo že, da je morala Portugalska uvesti strogo racioniranje kruha. Težaven prehranbeni položaj Portugalske je nastal po krivdi Anglije, ki je lani o priliki dogovora glede prepustive oporišč na Azorih obljubila Portugalski redne dobave žita. Tega dogovora pa se Anglija ni držala in so dobave bistveno zaostajale za določenimi količinami. Anglija se sedaj opravičuje, češ, da morajo imeti dobave Sovjetski Rusiji prednost. Kakor poročajo iz Lizbone, se je sovjetska vlada obrnila na Washington in London z zahtevo, da mora dobiti do nove letine najmanj 8 milijonov ton žita, sicer je računati s polomom v sovjetskem prehranbenem gospodarstvu. Zedinjene države so morale zaradi tega povečati dobave žita Sovjetski Rusiji in vrhu tega ni dovolj ladij za prevoz ameriškega žita v Portugalsko.

= **Američani se hočejo polastiti neapeljske luke.** Neka severnoameriška družba za gradnjo luških naprav je stavila Badoglijevi vladi ponudbo za obnovo luških naprav v Neaplju. Proračun za ta dela znaša 200 milijonov dolarjev. Seveda stavljajo Američani pogoj, da se luka stavi pod nadzorstvo ameriške tvrdke. Na ta načrt Badoglijeva vlada ni pristala, zato je ameriška tvrdka stavila novo ponudbo, po kateri naj bi se del neapeljske luke proglasil kot svobodna luka. To svobodno luko naj bi zgradili Američani.

Bilo je pred pol leta

Danes bo poteklo pol leta, ko je v noči med 12. in 13. oktobrom 1943. komunistična sla po krvi pomorila v Mozlju preko devetdeset idealnih narodnih borcev z Grčaric in Turjaka, ki jih je kot »narodne izdajalce« skušala proglasiti v kočevskem »procesu« in pred »rednim sodiščem« Šercerjeve brigade proslula komunistična »oblast«.

Sto mladih življenj je postalo žrtev krvavega nasilja, ki si ga je zapisal na prapor največji sovražnik našega naroda — internacionalni komunizem. Sto in sto nadaljnjih jim je sledilo še v prihodnjih tednih krvavega lanskega oktobra.

Ves narod se danes oddolžuje spominu vseh teh plemenitih žrtev komunističnega morilskega besa.

Bilo je pred pol leta.

Na pusto jesensko pokrajino se je jel spuščati mrak. Počasi so v njem izginjali obrisi drevja in poslopij, potem pa je v temačnem pajčolanu naenkrat utonila vsa pokrajina. Iz tal, izpod neba, od vsepovsod je vel turobni nadih bližajoče se zime, ki bo jutri, pojutrišnjem objela vso prirodo in odela kočevske gozdove in jase z mrazom in snegom.

Ko da je ta simbolični opomin smrti vplival na vse mimoidoče. Polglasni razgovori ljudi, ki so prihajali iz teme in se vanjo zopet izgubljali, so le tu in tam naraščali v glasno govorico. Bilo je, kakor da se vsakdo zaveda neke neskladnosti z naravnim razpoloženjem.

Nedaleč proč pa, izza sivih zidin kočevskega gradu, se je oglasila pesem. Iz majhnega okna sredi mrke enoličnosti lijejo mogočni valovi slavospeva življenju, mladi sili in moči. Kot peklenski porog smrti, kot odpor vsej mrakobnosti, ki nasičuje ozračje, so ti jasni glasovi. Njih življenjska probojnost, neugnano hotenje, ki ga izžarevajo, bijejo vsakogar, ki ga doseza jo.

Kdo poje? Čigavi so glasovi, ki pozivajo k življenju, resnici? Kdo je ta večna k soncu stremeča prasila, ki obtožuje mrak?

Tako more peti le večno življenje samo!

Kot tatovi in zločinci se počutijo vsi, ki slišijo to neugnanost. Zatiskajo si ušesa in beže. Beže pred pesmijo, zmagovalcem nad brezdušnostjo, temo in slepoto, večno opominjajočo vestjo, ki krivemu ne daje miru, pred pesmijo, ki je znak življenja in hotenja, ki je življenje samo.

V celici so zbrani na smrt obsojeni možje in fantje. Komunistična laži-justica jih je proglasila za »narodne izdajalce«. Šestnajst mladih življenj, ki se jim na obrazih pozna vse prestano trpljenje, je pobožno resno zatopljenih v zadnje zvoke pesmi, ki lije iz njihovih src. Jasna čela, na katerih je pečat smrti, ne poznajo strahu. Resni, vzvišeni nad podlostjo, katere žrtev so oni in z njimi ves njihov narod, izžarevajo vso silo svoje neuklonljive moškosti. To so juiaki, ki niso nikdar poznali udobja, kot so ga njih lažisodniki, ker je bilo njih življenje ena sama borba za narodovo dobro, to so junaki, ki niso nikdar zahtevali in dobivali javnega priznanja za svojo težko nalogo, to so junaki, ki so molčali ob najtežjih preizkušnjah svojega življenja in ki bodo molčali tudi, ko bodo umirali.

Iz bratskega objema se dviga sveta pesem narodovega hotenja. Morda še uro, dve, morda niti več toliko in njih življenje bo pretrgala morilska krogla.

Izpovedali so se svečeniku. Moj Bog, česa je so se mogli izpovedti ti možje in fantje? Da je bilo vse njihovo življenje en sam dan misli in dela za narod, da so grešili s tem, ker so vse svoje sile zastavili proti prihajajočemu zlu, ki je pretilo pognati ves njihov narod v bedo in nesrečo? Morda tega, da so se uprli nasilju in zahtevali za svoj narod življenje, ne pa pogin?

Radi bi še živeli. Živeli predvsem sedaj, ko so spoznali vso laž n zahrbtnost svojih in narodovih brezdomovinskih sovražnikov. Živeli bi radi, da bi šli ponovno v borbo, da bi odprli oči vsem in vsakomur, ki je še udarjen s slepoto. Radi bi nadaljevali svoje delo in podesetorili bi svoje napore, samo da bi narod obvarovali največje nesreče, ki mu je pretila.

Usoda je zatisnila svoje oko pravice. Že se odpirajo vrata, že kličejo krvniki njih imena:

STERNIŠA, VOŠNER, MARINČIČ, ŠINKAR, MILOVANOVIČ, MALOVRH, LISAC, KONEČNIK, KONČAN, TOMAŽIČ, KIEN, ŠTEPEC, MURN, MIHELIČ, CAPUDER, HABIČ.

Visoke vzravnani zapuščajo celico, odhajajo po hodnikih. Iz njih sije dostojanstvo, ki se mu umikajo celo njihovi krvniki.

Vstopajo v avtomobil, katerega motor že hruje svojo pesem. Še ta kratka pot in potem bodo imeli svoj mir. Iz oken jetnišnice jih spremljajo pogledi in poslovilne besede njih soborcev in prijateljev. Tudi njih usoda je že zapečatena, tudi nje čaka — smrt.

Ta noč bo ostala kot spomin in opomin vsemu narodu.

Avtomobil se je premaknil. In zopet se v mrzkost bližajoče se zime oglasi pesem. Dviga se in širi, preplavlja vso okolico. Pesem, ki je življenje, obtožuje nasilje in krvavo strast. Svari zapeljance in poziva na odpor. Moč je, ki ne bo usahnila nikoli. Seme je, ki bo rodilo stoteren sad.

Skozi mrke ulice drvi avtomobil. Pesem in življenje nosi — smrti v objem. Bog ve, kolikokrat se bo to noč še vrnil, koliko mladih življenje bo še šlo po poti, ki jo je nastopila šestnajstorica, koliko idealnih bo še seme za močnejšo rast lepše narodove bodočnosti ...

Eno vemo — in zato naj Vam bo lažje v smrti — bratje: da bo zlo pokončano in da bo Vaša žrtev rodila plemenit sad!

Varstvo divjadi

S podeželja in tudi iz okolice Ljubljane prihajajo pritožbe o pokončavanju divjadi na nedovoljen način. Ljudje love divjad brez pravice, posebno jo pa uničujejo z zankami ter se pri tem izgovarjajo, da lovski zakon ni več v veljavi, da je lov prost ter vsakomur dovoljeno ubijati divjad na vse mogoče načine.

Da se zaščiti lov in ohrani ta panoga narodnega gospodarstva, opozarjamo javnost, da so določbe zakona o lovu v popolni veljavi ter se bodo določbe tega zakona za zaščito lova tudi najstrožje izvajale. Proti lovskim tatovom bo uvedeno najstrožje postopanje.

Lastnike in zakupnike lovišč obenem opozarjamo, naj nadzorstvo in zaščito lovišč poverijo dosedanjim zaprisežcnim lovskim čuvajem ne glede na to, če so oboroženi ali ne.

Zaklad v skalovju

Kako so v črnogorskem samostanu našli jugoslovanski državni in dvorni zaklad

Poročnik nemške vojske Edgard Bissinger je objavil v nemških listih ob tretji obletnici pričetka vojne med Nemčijo in Jugoslavijo naslednji članek:

Zaključek vojaškega pohoda proti Srbiji nam je prinesel dogodek, ki v posameznostih spominja na najboljše zgodbe Karla Maya. Še danes, po treh letih, se ne morem ubraniti primere z detektivskim romanom, če pomislim, kako je bil prijet patriarh Gavrilo in kako je bil rešen del srbskega državnega zaklada. Stvar se je začela takole:

Italijani razsipajo tisočake

Splošno je bilo znano, da je mladi kralj Peter s svojim spremstvom pobegnil s črnogorskega letališča v Nikšiću proti Kairu. Prav tako je bilo znano, da je pobegli kralj vzel s seboj zlati zaklad jugoslovanske Narodne banke, nadalje zlate predmete srbske pravoslavne cerkve itd. Nikšić je bil tedaj v pasu, ki so ga bili zasedli Italijani. Zaradi italijanske zasedbe so bila poizvedovanja po zaključnem poteku bega kralja Petra zelo otežena. Provizorična postaja varnostne službe nemških SS-oddelkov je prejela obvestilo, da so se v Nikšiću pojavili italijanski vojaki, ki razpolagajo z ogromnimi vsotami denarja. Ti vojaki so plačevali svoje račune s popolnoma novimi tisočdinarskimi bankovci, pri čemer ne smemo pozabiti, da je leta 1941. predstavljal bankovec za 1000 din že celo premoženje. Začelo se je poizvedovanje, po kakšni poti so italijanski vojaki prišli do novih »jurjev«. Vojaki so v vinjenosti izdali, da so naleteli v črnogorskem gorovju na vrečo bankovcev jugoslovanske državne banke v kateri je bilo 150 milijonov dinarjev. Ta denar so si Italijani razdelili med seboj.

Kje je patriarh Gavrilo?

Drugi sledovi so zopet kazali, da se del spremstva kralja Petra, zlasti patriarh srbske pravoslavne cerkve Gavrilo, zaradi nedostajanja prostora v letalu ni mogel odpeljati iz domovine. In zopet ni bilo nikakega dvoma, da ti zaostali begunci gotovo razpolagajo z denarjem, ki bi z njim lahko organizirali kako prevratno gibanje v deželi. Treba je bilo torej hitro ravnati, da se je rešilo, kar je bilo še mogoče rešiti. Italijanskim zasedbenim četam pa so bile te stvari malo mar. Italijanski poveljnik v Črni gori je izjavil na vprašanje Nemcev, kje je patriarh Gavrilo, da mu to ni znano. V resnici pa je taisti poveljnik zastražil patriarha Gavrila s posebno stražo, ki je štela osem mož posadke in enega narednika. Vodja nemškega poizvedovalnega oddelka, izkušeni kriminalist iz Vratislave, je poizvedoval dalje in kmalu izvohal, da mora biti patriarh skrit v nekem samostanu sredi skalovja v bližini Ostroškega Monastira. Skrivališče je bilo treba odkriti nenadno, in sicer tako da bi v primeru odpora takoj ukrotili upornike.

Na pot k znamenitemu samostanu

Nemška odprava je imela svoje izhodišče v Nikšiću ter je odrinila ponoči na pot. V prvih jutranjih urah so stali vojaki v divjeromantičnem kraju, ki ga obdajajo blizu tisoč metrov visoke navpične skale, med katerimi se vije pot v serpentinah proti samostanu. Na tej poti je bilo mogoče zaslediti sledove večje avtomobilske kolone, ki pa je bila tako izvozila pot, da bi sledovi koles lahko zavedli površnega opazovalca. Kakih 500 metrov nad dolino stoji na majhni polici gorski samostan, do katerega drži z velikimi ovirami zgrajena, obenem pa dobro maskirana pomožna pot. Zopet 200 metrov više stoji v skalni votlini kapelica, v kateri je nekoč v davnini pač živel pobožni puščavnik Vasilij, tokrat pa očividno ni služila tako svetemu namenu.

Prvo razkritje — 25 milijonov

Kmalu po četrti uri zjutraj je prispel nemški oddelek v predvorje samostana. Okrog poslopja in v poslopju je še vse spalo z italijansko stražo vred. Na zunaj je napravljala vsa ta okolica s samostanom vred nedolžen vtis. Videti ni bilo nič drugega razen pravoslavne cerkve, nekaj lop za shrambo živil in drugih predmetov ter stanovanje za meniha. Čim pa so Nemci stopili v samostan, se je začel velik živžav. Vojaki so se porazdelili po vseh prostorih in z nekaj udarci puškinih kopit so udrli vrata, ki so zapirala pot v stanovanje hudo zaspanega in zamaščenega meniha z razmršeno brado in dolgimi, nazaj počesanimi lasmi. Ta menih, od katerega so došlec zahtevali pojasnila, ni vedel ničesar. Rekel je da je opat odpotoval, za patriarha pa je izjavil, da ga še nikoli ni videl v tem kraju. Vendar je bilo hudo sumljivo to, da so našli pri pobožnem možu v spalni blazini 25 milijonov dinarjev. Denar je bil skrit tudi na drugih mestih v bližini ležišča. Nemški vojaki so bili izprva vljudni. Ko pa so odkrili denar, je njihovo vedenje iz razumljivih razlogov postalo nekoliko drugačno. Menih se je izgovarjal, da ne vé, od kod je prišel denar do njega ter je momljal nekaj o čarovniji. Nato pa je takoj stekel po samostanskega predstojnika, o katerem je še malo prej trdil, da ga ni doma. A tudi ta stari mož, ki je bil tuj vsem posvetnim stvarem, je imel v svoji zidni omari veliko vrečo bankovcev z zakladom jugoslovanske Narodne banke. Ko so ga vojaki osumili, da si je prilastil denar na protizakonit način, ga je to zelo ogorčilo. Rekel je, da ne vé nič o zlatu, o državnem zakladu in o patriarhu. Vendar je nemški posadki izročil ključe s katerimi so se dala odpreti mnoga vrata. V celicah, katere so vojaki preiskovali, niso odkrili nič sumljivega. Iznajdljivi nos nemškega kriminalista, ki je bil med vojaki, pa je odkril zakrita tapetna vrata, za katerimi je bil teman hodnik. Na koncu tega hodnika so bila zopet zakrita vrata, ki so vodila v sobo, kjer so očividno neznani gostje sedeli pri praznično obloženi mizi. Naokrog so ležale na pol izpraznjene steklenice pribor. Dosti vinskih madežev na damastnih prtih je poleg oglodanih kosti svinjine pričalo, da so praznovali v tem prostoru veselo uro. Samostanski opat je torej moral biti zelo zatopljen v svojo molitev, da ničesar ni ne videl ne slišal.

Svidenje s patriarhom

V sosednjem prostoru so vojaki odkrili tisto, kar so iskali. Vstopili so najprej v temačno sobo, iz katere je zaudarjal močan zadah. Brž so odprli okna. Iz postelje je vstal mož, ki je bil oblečen samo v spodnje hlače. To je bil vrhovni poglavar srbske pravoslavne cerkve, velik nasprotnik sporazuma z Nemčijo, ki je prigovarjal mlademu kralju Petru ter pripomogel k državnemu uporu. Na nočni mizici ob patriarhovi postelji sta ležali dve nabiti pištoli. Na mizi je bil gramofon s ploščo ki je predstavljala posnetek pesmi znane pariške plesalke in pevke Josefine Bakerjeve.

27 zabojev zlatih palic

Po tej izsleditvi se je začela vsestranska preiskava samostanskega poslopja. Za kadilnico so odkrili 27 zabojev zlatih palic. Zaklad je bil prav v istem stanju, kakor je bil zapustil beograjsko Narodno banko. Poleg zlata je bilo tu še več vreč z ominoznimi tisočaki. V teku pol ure je vojaška skupina naštela več milijard dinarjev. In čudno, nihče ni vedel povedati, kako je vse to prišlo v samostan Ostrog. Vsi so se tako izgovarjali, da je človek moral nehote misliti na zle duhove džine, ki pripoveduje o njih Karel May, da včasih zagodejo popotniku krute in bridke šale ter pričarajo ljudem v žepe zlato in mrtve ptiče. Kup na samostanskem dvorišču se je večal od minute do minute kajti menihi, prestrašeni po odkritjih, so začeli sami od sebe prinašati še tiste svežnje bankovcev, ki so jih bili poskrili. Nazadnje je prišla zraven še prtljaga kralja Petra in njegovih spremljevalcev, vse tisto, česar niso mogli spraviti ob begu v letalo. Vse to so menihi skrili v neki leseni lopi. V tej prtljagi je bilo tudi precej kave in sladkorja v kockah.

Zakladnica kakor v pravljici

Najneverjetnejše pa je šele sedaj prišlo na dan. Luksuzne avtomobile kraljeve rodbine so morali sedaj vleči na jeklenih vrveh kvišku prav po isti poti, kakor so jih bili poprej spustili v dupline. V neki jami pri kapelici v skali pa je bilo begunsko bivališče za patriarha, ki se je bil prejšnji večer na razkošni večerji poslovil od kulture. V tem skrivališču je bilo osem pernic in velik zaboj. V tem zaboju je bil kronski in cerkveni zaklad Srbije. Tu so bile zlate krone, z briljanti okrašeni križi, velikanske biserne ogrlice mnogo škatel z biseri in žlahtnimi kamni, zlatniki, zlati kelihi, zlat pribor itd. Človeškim očem se je zdelo, da so zašle naravnost v zakladnico kakega maharadže.

S tem doživljajem je bila doba našega bivanja v Srbiji in Črni gori končana. Čez nekaj dni smo stvari naložili in jih odpeljali, sami pa smo odrinili na pohod proti Sovjetski zvezi.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE!

Vodice se ogrevajo

Ljubitelj prirode opazuje prerod drobnih bitij

Mali traven je končno odel ravni in pobočja holmov s svetlim mladim zelenjem. Povsod na planem so izginili beli madeži snega ter rjavi šopki odmrlih trav, le krtine se še črne skozi sveže bilje, a kmalu se bodo poskrile tudi te, travnik bo razcveten, bo pisan in oživljen. Tam, kjer so se vodice zajedavale v hribine, kjer je zmrzal lomila in rušila trde skale, se vijejo med slikovitimi rebri, zastavljajoč jim vsak čas pot bistri potočki, obrobljeni po mnogovrstnem drevju jelš, brez, hrastov, topolov in vrb. Vsa ta drevesa jih spremljajo daleč na Barje, kakor da bi jih hoteli varno privesti v objem zelene Ljubljanice, ki se nalik široki preprogi v stoterih lokih vijuga čez prebujeno polje. Mnogo je teh potočkov in večino njih je usmerila človekova roka v ravna korita, vsi so polni življenja, poleg njih pa tudi vse ostale vodice, ki v obliki barskih oken in podtalnih izvirkov, nalik očesom zro navzgor v svetlo nebo ki se prijazno in spokojno v njih zrcali.

Vode, ki so se že ogrele, so zbudile nešteto zaspancev v mivki in v blatu najbnih in večjih tolmunov, kjer so si izbrali svoja prezimovališča in čakali na prihod zale vigredi. Koliko živih bitij na majhnem prostoru je zaritih v tej mivki! Oglejmo se malo bolj podrobno to pisano družbo, ki se je v pozni jeseni, ko se je voda močno ohladila ter je zaradi tega zmanjkalo tudi hrane, zakopala v blato. Med ribami so to storile najprej kačaste talne ribice, torej temnorjave činklje ali čiki in njim sorodne, malo svetlejše in pegaste polzače ali kačelice. Ene in druge žive tudi v topli letni dobi dobršen del dneva v blatu ali mivki. Tudi majhne babice, ribice s širokim marogastim hrbtom pripadajoče tudi rodu činkelj, dasi imajo izrazito ribje telo prezimujejo v mivki ali pa pod listjem v kotanjah. Vse svoje življenje, okoli 3 leta, pa tiče v blatu svetlokožne ličinke piškurjev, znana vaba za sulce. Rod piškurjev, namreč potočnih, bi že davno izumrl, ko bi se njegove ličinke ne držale v blatu, ker bi jih sicer polovile ščuke, postrvi in ostriži. Piškurjeve ličinke se v tretjem letu spomladi prelevijo, spregledajo namreč, to se pravi, da dobe oči, istočasno pa tudi spolno dozorijo. V potočkih prav v tem času vidimo po prelevitvi po več piškurjev skupaj, prisesanih z oblim gobčkom na kak kamen, pri čemer se ovija drug okoli drugega s kačastim ko mezinec debelim trupom. Svatujejo — po svatbi pa ne najdemo nobenega piškurja več, ker vzamejo po svatbi slovo — za vedno. Poleg imenovanih ribic prezimujejo na isti način rjavonarogasti z »muštacami« okrašeni globočki, majhne mrenice in njim sorodne pohre pa tudi še drugi majhni, nebogljeni krapovci.

A niso se samo te živalce izkobacale iz blata, temveč tudi raznohaljaste žabice, majhni pupki in polži, zatem pa neštete ličinke, hrošči in drugi, mnogoteri členonožci. Tu se je vodni ščipalec s svojima sprednjima, za lov določenima nožicama preril iz mivke in se oprijel vejice, črtalasta ranatra, neke vrste vodna bogomolka, je s svojim tenkim, umazanemu koščku slame podobnim telesom zlezla na steblo lanskoletnega drištavca; obrobljeni kozak, večji hrošč, je splaval po dolgem mirovanju še malo nerodno h gladini in pomolil svoj zadek iz vode, da se zopet enkrat naužije svežega zraka; sloke in čokate ličinke večjih kačjih pastirjev so tudi že pokonci. Črni potapnik, naš največji vodni hrošč, si pa, ko izleze na površje, najprej očisti nožice zatem se poda kvišku po sveži zrak in ko opazi ob obali pajčolanaste zelene alge, splava naglo tja, da se po dolgem postu spet pošteno najé, saj on in njegovi manjši sorodniki niso mesojedci. Tudi školjkam je šinila pomlad v ude in pomolile so že svoj gornji del z dotekalko in izmetalko, ki sta dve luknjici, iz blata v veselje pezdirkov, naših najlepših, za sobne ribogojnice najprikladnejših ribic. Ti si jih radostno ogledujejo, saj kmalu bodo nad njimi svatovali ter zaupali svoje ikre škrgam školjke, mačeham mladih pezdirkov. Ostale ribice se pa lagodno sončijo ter si tu in tam privoščijo kako manjšo ličinko ali pa neoprezno mušico ki je padla na gladino.

V mirnih jarkih in stoječih vodicah so se zbudile že marsikake rastline. Vodna grebenika (Hotenia palustris) sonči svoje široke, lepe zvezde na gladini. Žabji las (Callitriche) je ozelenel in sili s tankimi stebli in malimi zvezdicami kvišku. Vodne perunike (Iris pseudacorus) so že pognale vršičke svojih mečastih listov iz zemlje. Na obalah potočkov in jamic se pa šopirijo kopitastolistne, rumenoglave kalužnice — vsa narava na kopnem in v vodah je polna živahno se pretakajočega življenja.

Voda je čudežna snov, je zibel življenja in brez nje ne bi moglo nikjer uspeti življenje. S svojim v njej se nahajajočim in razvijajočim se življenjem je nadvse privlačna in posebno zanimiva, zaradi tega je tudi postala mnogim ljubiteljem prirode predmet proučevanj in prijetne zabave. Vodne živalce in rastline prenesemo iz prirode domov in uredimo v sobni ribogojnici veren delčič kakega jarka ali pa jamice, ki nam omogoča opazovanje vsega malega vodožitja.

Hitimo ven v prirodo, v pisani svet, poln prebujajočega se življenja, napojimo se do dna srca teh lepot, ki nam razodevajo toliko čudežnih dogajanj in ki nam nudijo toliko čustvenega uživanja ter nas dvigajo iz spon snovnega izživljanja v sinje svetle, vseh nizkotnosti osvobojene višave — lepodušja!

Kdor je prirodi vdan, temu je življenje niz sanj, s tisočerimi lepotami pretkan.

O. S.

Kultura

Rousseau in utopija o raju na zemlji

Letos poteče 195 let, kar je šel Jean Jacques Rousseau, eden izmed velikih predhodnikov romantizma, iz Pariza v Vincennes, kjer je bil takrat zaprt enciklopedistični modroslovec in pisatelj Diderot. Dan je bil soparen, pot utrudljiva. Tedaj je potegnil iz žepa časopis in jel brati objavo dijonske akademije, ki je bila prav tedaj razpisala nagrado za najboljši odgovor na vprašanje: »Ali je obnovitev ved in umetnosti pripomogla k požlahtitvi nravnosti?«

Če si dandanes stavimo to vprašanje, se nam zdi do neke mere zanimivo in vredno premišljanja, vendar nas niti zdaleč ne razburja tako, kakor je tisti hip zagrabilo sedemintridesetletnega Rousseaua. Mnogo pozneje je pripovedoval, kako naglo mu je začelo utripati srce in kolikšen nemir je vzburil njegovega duha; moral se je vleči v senco pod drevo in neutegoma napisati odgovor na to vprašanje, ki se je zdelo takrat eno izmed osrednjih vprašanj omikanega človeštva. Ne smemo pozabiti, da je prav tedaj v višjih družbenih plasteh — in samo te so se mogle v svojem privilegiranem položaju baviti s filozofskimi in estetskimi vprašanji — dosezala višek vera v razum. Zdelo se je, da je človeški razum malone vsegamogočen in da je ne bo zlepa stvari, ki bi je ne mogel doumeti ali odkriti. Zavladalo je slepo, nekritično umoverje in z njim iluzionistični optimizem, ki je slikal človeku bleščečo prihodnost, odkar je razumu vse dosegljivo in ga samo čakajo zadnje, odločilne naloge, katerim bo nedvomno kos.

Samotni popotnik na cesti v Vincennes ni bil o tem prepričan. Ves vznemirjen je pisal pod drevesom svoj odgovor in v njem dokazoval, da vede in umetnosti niso pripomogle k požlahtitvi človeške nravnosti. Rousseaujev odgovor je bil prvi močni protest zoper vlado razuma — protest, ki se je dvignil proti razumu v imenu čuvstev in volje. Ne, razum ni vse, ne gre mu edina beseda v oblikovanju človeka in v vzgoji človeških občestev. Treba je upoštevati tudi čustva in voljo, uravnavati človeški razvoj po naravnih nagibih in zakonih; treba se je sploh vrniti k naravi in preprostosti.

•

Besede, ki so bile najprej zasnovane pod drevesom na cesti v Vincennes, so pozneje odmevale po vsej Evropi in bistveno prispevale k oblikovanju modernega mišljenja in današnje družbe. Če bi ne bilo tolikih drugih primerov, bi nas mogel že ta prepričati o silni moči idej, ki niti v stoletjih ne izčrpajo svoje podnetne sile. Že z odgovorom na vprašanje dijonske akademije — odgovorom, ki nam kaže v zarodku vso miselnost, s katero se je Rousseau uvrstil med največje mislece 18. stoletja — je prispeval svoj delež celo k močnemu prevratnemu kvasu, ki dviga naš čas in povzroča nezaslišno krizo sodobne kulture.

V tej, že dolgo klasični izpovedi romantično nastrojenega Rousseauja je med drugim tudi trditev, da je človek po naravi dober, samo družba in kultura sta ga naredili slabega in bi bil po naravi srečen, če bi ga družba in kultura ne naredili nesrečnega in revnega. Prav ta Rousseaujeva vera v naravno danost človeške dobrote in sreče je izhodišče in miselna podlaga vsem poznejšim utopičnim ali na videz »znanstvenim« idejam in načrtom o zemeljskem paradižu. Kdor koli veruje v možnost človeškega paradiža na zemlji, je v bistvu rousseaujevec, pa če se tega zaveda ali ne. Zakaj ni si mogoče misliti raja na zemlji, v katerem bi ne bili vsi ljudje dobri in srečni; če je tak raj ostvarljiv, tedaj se morata najprej uresničiti dobrota in sreča kot socialni in moralni sili človeškega življenja. In kako naj se uresničita? Rousseau je spisal recept, ki si ga vsako gibanje razlaga po svoje in prilagoduje lastnim potrebam. Treba je odpraviti negativne vplive družbe in kulture, človek se mora vrniti k svojemu naravnemu bistvu.

Iz prizadevanja po utopični ostvaritvi raja na zemlji so nastala idejna in socialna gibanja, ki verujejo, da bo zlo v človeški naravi in v človeškem življenju odpravljeno tedaj, ko se temeljito izpremene družbeno-gospodarski pogoji; ko se človek vrne v neko naravno preprostost, ki bo kar se da izključila boj za posest, za denar in moč ter uredila življenje na enaki podlagi za vse ljudi. Nekaj te vere je chranjene tudi v revolucionarnem socializmu in v njegovih novih inačicah, ki so rešile problem zla in dobrote v človeku na isti preprosti način, kakor ga je pred 195. leti rešil zamišljeni in čustveno vneti popotnik na cesti v Vincennes.

•

Vsekako se moramo tudi danes strinjati z Rousseaujevim protestom zoper racionalistični optimizem, ki meni, da je človeškemu razumu vse dosegljivo; pritrditi mu moramo, da je treba vedno upoštevati tudi čustveno in voljno stran človeške narave. Toda vsa izkušenost s človeškim »napredkom« in razvoj občestev od francoske revolucije tesno v te naše vihame dni pričuje o nečem drugem, kakor je hotel Rousseau in za njim nekateri njegovi miselni posnemovalci in izpopolnjevalci. Nikjer ni nobenega stvarno veljavnega znaka, ki bi razal, da kakršna koli družbena sprememba odpravlja zlo v človeku in povečuje njegovo dobroto. S tem nočemo reči, da bi razširjenje socialnih preosnov in gospodarskega blagostanja ne moglo povečati števila relativno zadovoljnih in po materialnih pogojih vsaj na zunaj srečnejših ljudi, nego so bili v gospodarskem pomanjkanju. Ne. Tako socialno delo je in ostaja najvišja zapoved našega stoletja. Toda problem človeške dobrote in sreče — teh dveh neogibnih pogojev namišljenega »raja« na zemlji — ni in more biti zgolj v materialnih in socialnih pogojih.

Če se v okviru tega kratkega poizkusa ne ozrem na problem metafizičnega zla, ki ga je krščanstvo strnilo v dogmo o izvirnem grehu in če se omejim za sedaj samo na človeško dobroto, ne pa tudi na vprašanje sreče, je treba najprej vprašati, kaj je dobro v človeku in v čem se kaže dober človek, ki je prvi pogoj za utopični raj na zemlji? Vprašanje je preširoko za naš okvir, a brž ko začnemo iskati definicijo dobrega neodvisno od jasno postavljenih moralnih norm, naletimo na velike težkoče. Dobro bodi potem takem to, kar lahko priznava oba za dobro, zato pa ne sme biti odvisno od naj'ne samovolje. Tako se problem dobrega, v kolikor naj ne bo relativno in odvisno od posameznika ali posamezne skupine, občestva, družbe, prenaša v absolutnost in kaže, da ni rešljivo z vidika posameznika in njihovih čustev. In dober človek? To je po splošni sodbi tisti, ki ne stori ne z besedo in ne z dejanjem ničesar, kar bi kakor koli škodovalo drugemu.

Če bi bilo vse človeško zlo izven človeka, v njegovih napravah, v socialnem in gospodarskem redu, bi zares moralo izginiti v trenutku, ko bi zavladal za vse pravičen in za vse enako sprejemljiv novi red. Ne glede na to, da takega reda ni niti v teoriji, je dejstvo, da nobena tvarna sprememba ne more odstraniti zla, ki ni materialno. Če bi bili rešeni vsi tvarni in socialni problemi, bi se šele pokazalo, koliko moralnih in drugih, za človeško življenje nič manj važnih vprašanj je ostalo nerešenih. Rousseau je videl zlo v razumu, ki da ovira človeško dobroto; odkril je rešitev v čustvih in v pristni naturnosti. Po necelih dveh stoletjih vidimo, da zlo enostranskega, samopašnega razuma ni nič večje nego zlo nerazumnih, slepih čustev, nebrzdanih nagonov in neukročene volje. Rousseau je učil, da naj bo človek naraven, pa bo dober. Težko je najti usodnejšo zmoto, kakor je prav ta nauk.

Rousseaujev pogled na naravo in na naravnega človeka je bil malone otroško naiven; bil je nekaka optična prevara v duhovnem gledanju, zamenjava želje s stvarnostjo. Tako prevaro doživljamo pogosto sami, ko vidimo na pr. na kmetih idilično ležečo kmečko hišo in takoj sklepamo, da morajo biti ljudje v nji srečni. Kaj bi nam pač povedali ljudje, ki bivajo v nji! Ne etnologija, ne sociologija, ne psihološka raziskavanja ne potrjujejo, da bi bil tako zvani naraven ali preprost človek že sam po sebi dober, etnično visok! Tem negativnim izsledkom se pridružujejo še sodobna biološka dognanja. Rousseaujev pogled na naravno preprostost spominja na tisto naivno mnenje o lepo cvetočem vrtu, kakor ga je v svojih zapiskih pobijal Leopardi: dejansko se za kresnim cvetjem razvija težka borba za obstoj, dogajajo se tolike krutosti, kakor jih je sploh polna nravno ravnodušna narava, v kateri eno bitje požira drugo.

•

Danes vemo boljše ko kdaj koli, da je prav v naravi izvor premnogega zla in lahko po vsej pravici trdimo, da velikega dela tega zla naravno sploh ni mogoče odpraviti, ker bi to pomenilo preustvariti naravo, treba pa ga je nravno premagovati. Danes vemo, da se človek ne rodi dober, marveč da prinese s sabo na svet premnoge možnosti zla in dobrega. Narava sama proizvaja z vso ravnodušnostjo zlo in dobro, ker zanjo sploh ne obstojita kot moralni vrednoti. Zlo in dobro sta izrazito človeška zadeva, človek si ju sam ustvarja in sam odgovarja za nju. Dober človek torej ni proizvod narave, marveč sad dolgega in težavnega prizadevanja, trdovratnega boja z lastnimi nagoni, čustvi in razumsko-destruktivnimi silami, šele v neugnanem, zavestnem in smotrnem boju zoper zlo in za dobro se razvija in

Kronika

* **Nemška kulturna politika.** Po vesteh nemških listov so v zadnjih 10 letih zgradili 30 popolnoma novih gledaliških poslopij, mnogo drugih pa preuredili in razširili. Danes je v Nemčiji tudi okrog 60 potujočih gledaliških družin, ki gostujejo na podeželju v približno 500 občinah. Nadalje razpolagajo občine nemških mest s približno 1400 muzeji, na novo pa je bilo ustnovljenih še 300 muzejev. V zadnjih štirih letih je bilo poleg tega osnovanih še 4500 ljudskih knjižnic, razne večje občine pa podeljujejo vsako leto 35 literarnih nagrad.

* **Banaški darovi za nemške vojake.** Nemška ljudska skupina v srbskem Banatu se je za velikonočne praznike spomnila pripadnikov nemške vojske, ki so pripravljeni žrtvovati življenje in zdravje, za koristi nemške stvari. V ta namen so banaški Nemci nabrali več zabojev raznih jestvin ter jih izročili neki ženski organizaciji, ki je zaboje odposlala v razne nemške bolnišnice, kjer so bili ranjenci za velikonočne praznike obdarovani s pecivom, kruhom in sladkarijami iz žitorodnega Banata.

* **Francozi popravljajo nemške ure.** Ker so nemške urarne zaradi pomanjkanja delavcev prezaposlene ter popravljajo v prvi vrsti ure pripadnikov oborožene sile, se je nemška vlada dogovorila s francosko vlado, da bodo pošiljali nemške ure odslej na popravilo v Francijo. V teku zadnjih dveh let so na Francoskem popravili že 120.000 nemških ur.

Iz Ljubljane

u— **Nov grob.** Za vedno je zapustil svojce uradnik državnih železnic v pokoju g. **Ignacij Zupančič.** Za njim žalujejo soproga Angela, roj. Cigoj, hčerki Darinka in Jožica, sin Ignacij ter drugo sorodstvo. K večnemu počitku bodo pokojnika spremili v četrtek ob pol 17. iz kapele sv. Janeza na Žalah, na pokopališče k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Svojcem izrekamo naše iskreno sožalje.

u— **V Ljubljani so umrli od 31. marca do 6. aprila 1944.** Pirnat Josipina, roj Rozman, 56 let, žena žel. uradnika v p., Verstovškova ul. 9; Rogar Antonija, roj. Berger, 74 let, vdova poročnika, Erjavčeva c. 4a; Cerar Katarina, roj. Moder, 83 let, vdova delavca, Japljeva ul. 2; Kolarič Srečko Jože, 4 leta, sin delavca, Okiškega ul. 24; Lotrič Antonija, 44 let, gospodinja, Vidovdanska c. 9; Ivančič Marija, sestra Lucina, 77 let, usmiljena sestra sv. Vinc. Pavel., Vidovdanska c. 9; Skala Ivan, 37 let, sin posestnika, Vidovdanska c. 9; Vuga Minka, roj. Zajc, 23 let, žena inženjerja, Poljanska c. 79; Breskvar Franc, 58 let, posestnik, Trnovska ul. 4; Todorović Milena, roj. Rekar, 44 let, vdova pešad. kapetana, Resljeva c. 12; Šumi Emilija, 62 let, zasebnica, Gradišče 9/I; Žebre Franja, roj. Lavrič, 79 let, vdova nadučitelja, Križevniška ul. 7; Jenko Marija, roj. Arhar, 70 let, vdova strojevodje v p., Aljaževa ul. 17; Sicherl Antonija, 62 let, modistinja, Japljeva ul. 2; Cluha Viktor, 63 let, mag. pis. ravnatelj v p., Poljane 46, št. Vid nad Ljubljano; Ruper Lovrenc, 66 let, žel. upokojenec in posestnik, Podjunska ul. 15; Fedic Bogomir, 59 let, učitelj, Keržičeva ul. 6; Krašeninikov Aleksij, 59 let, zvaničnik pošte tel. in tel., Stari trg 1; Pasar Ivan, 58 let, policijski stražnik, Jegličeva c. 10; Potokar Marija, roj. Šulen, 39 let, perica, Poljanski nasip 40; Jerše Jera, roj. Pegan, 77 let, upokojenka tob. tov., Za vasjo 1; Lesjak Neža, sestra Pavlina, 60 let, šolska sestra, Poljanska c. št. 30; Šuštaršič Helena, 79 let, preužitkarica, Vidovdanska c. 9; Pfundner Viljem, 60 let, krojač, Predovičeva ul. 7/I — **V ljubljanski bolnici so umrli:** Mekinda Jožef, 55 let, pleskar in soboslikar, Društvena ul. 27; Jerše Marjeta, 1 mesec, Knezova ul. 22; Kenk Vladimir, 3½ mesece, sin delavca, Verd 163 pri Vrhniki; Bergant Lovrenc, 61 let, posestnik, Podgorje 42 pri Kamniku; Kuštrin Jože, 42 let, delavec, Nove Jarše 43; Grom Franc, 34 let, sin posestnika, Stara Vrhnika 51; Hočevar Ivana, 74 let, vdova železniškega vratarja, Grosuplje; Petek Ivan, 78 let, uradnik drž. žel. v pok., Bleiweisova c. 46; Mahnič Jožef, 46 let, trgovec, Zaloška c. 22; Vesel Jože, 4 leta, sin posestnika, Male Lipljenje št. 15, obč. Grosuplje; Kopač Štefanija, 42 let, vlagalka, Breg 14; Roš Konrad, 79 let, železničar v pok., Ribniška ul. 8; Pugelj Lucija, roj. Jager, 69 let, vdova železniškega čuvaja, študentovska ul. 2; Zupančič Marija, 8 mesecev, hči delavca, Veliki stradon 9; Tomc Marija, 62 let, raznašalka časopisov, Gosposvetska c. 13; Oberman Anton, 1 leto, sin posestnika, Vodnikova c. 106; Levičnik Janez, 3 mesece, sin radiotelegrafista, Gosposka ul. 10; Skala Pavla, roj. Rapac, 79 let, vdova žel. uradnika, Marmontova ul. 41; Hrovat Janez, 45 let, posestnik, Deseča vas 16 pri Žužemberku, Orehek Franc, 40 let, električar, Vevče 40 pri Ljubljani.

u— **Himen.** V nedeljo dne 9. t. m. sta se poročila v cerkvi sv. Petra g. Peter Šuštaršič, trgovec in gdč. Vera Savnikova iz Kranja. Priči sta bila nevestin oče g. Ivan Savnik in ženinov brat g. Anton Šuštaršič. Bilo srečno!

u— **II. glasbena matineja,** ki je morala odpasti 2. aprila, bo na belo nedeljo ob pol 11. uri v dvorani glasbene šole »Sloge« v Pražakovi ulici 19. Na sporedu je klasična violinska sonata. Gospoda Dermelj Albert (gosli) in Lipovšek Marjan (klavir) bosta izvajala znamenite violinske sonate Mozarta, Beethovna in Schuberta. Glasbena šola »Sloga« namerava z vrsto glasbenih matinej pokazati glavne dobe violinske sonate in pri tem opozoriti tudi na razvoj in pomen sonatne oblike v splošnem.

u— **Opozorilo naročnikom atlanta Slovenije.** Pokrajinska šolska založba je zvedela, da se pri naročnikih atlanta Slovenije oglaša neka oseba, ki se izdaja za njenega zastopnika in skuša pri tem doseči zase razne ugodnosti. Zato založba izjavlja, da v zadevah atlanta Slovenije nikomur ni dala nobenega pooblastila. Naročnike opozarja, naj z nikomur ne urejajo svojih zadev glede predplačil za atlant Slovenije, ampak naj to store edino v uradu Pokrajinske šolske založbe v Ljubljani, Slomškova ul. 12/I, kakor je bilo že objavljeno v časopisih.

u— **V spomin pokojnega učitelja Mirka Fegica** so darovali 150 lir Podpornemu društvu za gluhonemo mladino tovariši sošolci.

u— **Zahvala.** V počastitev spomina blagopokojnega učitelja Bogomira Fegica so poklonili namesto venca sostanovalci hiše Kržičeva 6 370 lir revnim učencem bežigrajske ljudske šole. Za ta dar se upraviteljstvo najlepše zahvaljuje.

u— **Srednješolci-ke in posebej visokošolci-ke izkoristite svoj prosti čas za priučitev strojepisja.** Praktično znanje, vsakomur koristno. Novi tečaji pričenjajo 13., 14. in 15. aprila. Učne ure dopoldne ali popoldne po želji obiskovalcev. Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekte daje: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Osmi zvezek »Poljce za male«** s pesmicami, ki jih je spesnila Vida Rudolfova in ilustriral Saša Dobrila, je pravkar izšel in se dobi v knjigarni Tiskovne zadruge.

u— **Učite se strojepisje! Praktično znanje, potrebno v vsakem zasebnem ali javnem poklicu.** Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji (dnevni in večerni) pričenjajo 13., 14. in 15. aprila. Pouk dopoldne popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Moderna strojepisnica, desetprstna metoda. Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekte daje: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Sončece, sij!** je naslov najnovejšemu zvezku **Police za male.** Dobi se v **knjigarni Tiskovne zadruge,** Šelenburgova ulica 3.

u— **Pri delu na vrtu** in sadovnjaku vam bo zelo koristil **Delovni koledar,** ki se dobi v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3.

Nova operna pevka

je gdč. Majda Zakrajškova, ki je začela uspešno nastopati v vlogi Ninon v »Gorenjskem slavčku«. Razpolaga z odlično uporabnim koloraturnim sopranom in s pristnim igralskim talentom. Mlada pevka je izšla iz šole sloveče glasbene pedagoginje ge. Marije Radó-Danieli (1941),

zadnji dve leti pa se izpopolnuje v Ljubljani. Energična in talentirana, kar je ugotovila že ga. Radó v odhodnem spričevalu, razpolaga že z obširnim repertoarjem, zlasti s partijami iz Puccinijevih in Mozartovih oper. Doma je iz Notranjih Goric, izšla je iz znane učiteljske družine. Želimo ji še mnogo uspehov!

Zatemnitev od 21. do 5.

Obvestila sportnikom!

SK Mars. Pozivajo se vsi igralci, da se udeležijo zelo važnega sestanka, ki bo v četrtek 13. t. m, ob 19 v gostilni Predovič pri mestni klavnici.

Z Gorenjskega

Življenje in smrt v Kranjski gori. Meseca marca so zabeležili na področju občine Kranjska gora tri rojstva novih občanov, dve osebi sta umrli, sklenjen pa je bil en zakon.

Predavanje o jetiki. V četrtek 13. aprila bo v Celovcu predaval dr. Friedrich Steinhart o jetiki, uničevalki zdravja. Na predavanju bo pojasnil tudi metode, s katerimi se ljudske množice uspešno bore proti tej uničevalki človeških življenj.

Nevarno orožje. 16 letni posestnikov sin Ervin Leitner iz okolice Celovca je hotel te dni nabasati ročno pištolo, pri tem pa se mu je sprožil petelin in ga je krogla zadela v desno sence. Morali so ga odpeljati v celovško bolnišnico.

Nezgoda s kolesom. 52-letna Julija Miklavova iz celovškega predmestja se je hotela na vožnji s kolesom izogniti reševalnemu avtomobilu, ki ji je na nekem ovinku pridirjal naproti in je pri tem padla z bicikla. Zlomila si je nogo ter so jo morali odpeljati v zdravniško oskrbo.

Zahrbten umor. Dne 31. marca ob 22. je postala 19-služkinja Hildegarda Baumanova iz Pasove žrtev nekega moškega spremljevalca, ki je vrgel služkinjo v rečico Ilz, kjer je utonila. Truplo so potegnili iz vode, storilca pa iščejo in sumijo, da je to neki moški, ki je imel znanje s svojo žrtvijo ob odpustu Baumannove iz taborišča v Viesenauu na Koroškem. Kdor izsledi morilca mladega dekleta, prejme 5000 mark nagrade.

Iz Trsta

Zvonovi bodo zvonili le ob letalskem alarmu. Doslej so dajale znak za letalski alarm električne sirene. Da se pa prebivalstvo lahko opozori na nevarnost tudi v času, ko bi iz katerega koli vzroka ne bilo električnega toka, si prizadevajo odgovorna oblastva zagotoviti alarmne priprave, ki bi bile neodvisne od električnega toka. Ker pa bo izgotovitev teh priprav terjala precej časa, je bil storjen sklep, da se daje znamenje bližajoče se letalske nevarnosti z zvonjenjem zvonov. V tem medčasju se bodo torej tržaški zvonovi oglašali le ob letalskem alarmu in ne bodo vabili k cerkvenim opravilom in obredom.

Velikonočni prazniki v Trstu. Tudi Trst je mirno in dostojno praznoval letošnje velikonočne praznike. V baziliki sv. Justa je imel tržaški škof mons. Santin pontifikalno mašo. Med mašo je nagovoril vernike in jim podelil papeški blagoslov. Cerkveni slovesnosti je prisostvoval tudi tržaški župan Pagnini v svečanem oblačilu katedralnega patrona. Zavzel je mesto na županskem sedežu, obdan od častnega spremstva. Med svečano mašo je svirala mestna godba pod vodstvom dirigenta A. Toffula.

Spremembe v tržaškem tramvajskem prometu. Z veljavnostjo od 11. aprila so nastopile po objavi ravnateljstva tramvajskega obrata v tržaškem tramvajskem prometu sledeče spremembe: Ukinita se progi 7. in 8. Na progah 1, 2, 6 in 11 se omeji vožnja ob delavnikih na čas od 6. do 20., ob nedeljah od 7. do 18. Na progah 3., 5., 9., A in B se omeji ob delavnikih obratovanje na čas od 6. do 16. Ob nedeljah je obratovanje ukinjeno. Razen tega je bilo ukinjenih več tramvajskih postajališč. Te odredbe veljajo do novih navodil.

Iz tržaškega glasbenega življenja. V četrtek dne 13. aprila bo s pričetkom ob 18. 6. simfonični koncert, ki ga bo vodil dirigent Albert Erebe. Sodeluje čelist Bendetto Mazzacurati.

Produkcije v glasbenem liceju. V torek 12. aprila sta nastopili z lepim uspehom v tržaškem glasbenem liceju gojenka šole Bugamelli Rita Pierobon in gojenka šole E. Curelli Avgusta Čebohin.

Smrt znanega zdravnika. Na velikonočno nedeljo je umrl v Trstu zdravnik dr. Alojz Risigari. Slovel je kot odličen urolog.

Smrtna kosa. Dne 9. in 10. aprila so umrli med drugim v Trstu 84letni Franc Miraz, 79letna Marija Pečar vdova Kert, 68letni Ivan Žiberna, 68letni Ivan Vižintin, 69letna Katarina Teja in 39letna Marija Panos.

Poročili so se v Trstu mehanik Marin Jerušič in gospodinja Erzilija Negrini, mehanik Roman Petrič in gospodinja Silva Sbona, zasebnik Gregor Caruzo in gospodinja Frančiška Malabotič.

Nezgoda zaradi izstrelka v Nabrežini. 11letni Marij Gregorič iz Nabrežine je našel v bližini domačije izstrelek, ki je eksplodiral. Deček ima poškodbe na desnici, po obrazu in obeh nogah. Prepeljali so ga v tržaško bolnišnico.

Živahne kupčije na nepremičninskem trgu. V marcu je bilo sklenjenih na tržaškem nepremičninskem trgu 57 kupčij, s katerimi je bilo prodanih nepremičnin v skupni vrednosti 18,686.850 lir. 13 poslopij v mestnem središču je bilo kupljenih za 2,423.800 lir, 44 posestev v predmestju pa za 16,263.050.

Ženin morilec se je javil oblasti. Dne 18. februarja je delavec Giordano Levini, stanujoč v ulici Montecucco, v navalu ljubosumnosti umoril svojo 32letno ženo Marijo, nakar je pobegnil. Skrival se je pred oblastjo. Sedaj pa je očividno obupal nad tem, da bi se moral še nadalje skrivati in se je te dni javil preiskovalnemu sodniku.

Vsak dan nezgode. Desno nogo si je zlomila pri padcu 77letna gospodinja Jerneja Požar, stanujoča v Kolonji na hribu 158. Nepreviden kolesar je povozil v ulici Mlin na veter 13letno Anico Laudon, ki ima poškodbe na desni nogi. V delavnici Acegata v Broletu se je pripetila nezgoda. 45letni mehanik Hektor Bombardati si je zaradi nesrečnega padca med delom zlomil levo nogo. 4letna Lucija Sancin je prevrnila posodo z vrelo vodo in se nevarno opekla po vsem telesu. Natakar Kornelij Gaultiero se je porezal v neki pivarni v Akvedotu. Ima rane na levici. 51letni šofer Nikolaj Pirovič iz Negrellijeve ulice št. 7 je bil zaposlen pri popravilu avtomobila v delavnicah Sv. Marka. Nenadoma je bušnil plamen in ga poškodoval. 18letni železničar Anton Strancar, stanujoč v Akvedotu 96, se je pri delu na osrednjem kolodvoru pobil po desnem kolenu. Med delom pri stroju se je ranil na desnici 52letni Ivan Žega, ki je zaposlen v čokoladni tvornici v Petrarkovi ulici 8. Ponesrečenci se zdravijo v tržaški bolnišnici.

Iz Gorice

Velikonočno kosilo goriškim ubožcem. Tudi letos je pripravil goriški občinski podporni odbor svojim podpirancem običajno velikonočno kosilo. Deležno ga je bilo 350 siromašnih oseb. Med kosilom je izrekel povabljencem topla velikonočna voščila županov zastopnik tajnik Bravlin. Zahvalil se mu je zastopnik podpirancev.

Predstava za nemške vojake v goriškem gledališču. Nemška odrska družina iz Berlina, ki jo vodi Maks Schilling, je uprizorila na odru goriškega gledališča več predstav z igralskimi, glasbenimi, pevskimi in plesnimi točkami. Predstave so bile namenjene nemškim vojakom, ki pripadajo goriški garniziji.

Svečan pogreb. Truplo oddelkovnega vodje Ivana Trampuša je bilo prepeljano v Gorico, kjer je bil svečan pogreb. Na njegovi rakvi sta bila tudi venca Mussolinija in Zveze republikanskih fašijev.

Smrtna nesreča v Batujah. 7 letni posestnikov sin Bogdan Zelinšček iz Batuj je našel ročno bombo, ki mu je padla iz rok in eksplodirala. Nesrečni deček je obležal s številnimi poškodbami po rokah in nogah. Rane so bile usodne. Kmalu zatem je Zelinšček izdihnil. Starši so tem huje prizadeti, ker je bil sin edinec.

Vsak dan nezgode. 45-letni električar Franc Rusjan iz Mirna je padel pri Rupi s kolesa in obležal s poškodbami na hrbtenici. — 12-letni učenec Franc Andreani se je igral s sovrstniki na domačem dvorišču. Med igro pa je padel tako nesrečno, da je dobil številne poškodbe po vratu in ostalem delu telesa. — 20-letni Ivan Kučar iz Mirna je padel po stopnicah. Ima poškodovano levo nogo. — Desnico si je ranila pri lupljenju krompirja gospodinja Mercedes Rutar iz št. Petra. Ponesrečenci se zdravijo v goriški bolnišnici.

Tatovi po Vipavski dolini. Na Gradišču v Vipavski dolini so se pojavil tatinski zlikovci, ki so odnesli iz hleva posestnika Gomiščka telička, dve kozi, 12 kokošk in več krme. Gomišček je oškodovan za 20 tisoč lir. Oglasili so se tudi pri posestniku Francu Gorkiču, ki so mu odpeljali poljski voz. Gorkič ima 4000 lir škode. Oblastva poizvedujejo za tatovi.

Brez sledu je izginil 19-letni kmetovalec Ivan Zotl iz št. Petra št. 254. Šel je 23. marca v Gorico zaradi nakupov, pa se ni vrnil več domov.

D. Betrlaniju za obletnico smrti

Prišel sem k Tebi, Dore, v tihi dom,
da pokramljava ko v nekdanjih časih,
da najdeva uteho v tistih glasih,
ki so nekoč jemali dušam dvom.

Ti molčal boš, le jaz govoril bom
o hrepenečih žalujočih klasih,
cvetočih Tvojih breskvah, ki si včasih
vrtnar jim bil, a zdaj si zanje hrom.

Prinašam Ti slovenskih brazd pozdrav,
poljub zibeli, nikdar zatajene,
objem družine, v svetu razkropljene,

in prošnjo, da iz večnostnih dobrav
napolniš naša srca s svojo vero
in svoje volje daš nam polno mero.

STRAŽAR K.

Beležnica

KOLEDAR

Četrtek, 13. aprila: Hermenegild.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Divja ptica.
Kino Union: Pustolovka.
Kino Sloga: Tovariš pride takoj.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva c. 1. Mr. Bahovec, Kongresni trg 12. Mr. Komotar, Vič — Tržaška c.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA:

Četrtek, 13. aprila, ob 18.: **Azazel.** Premiera. Izven. Proslava 60-letnice pisatelja Ivana Preglja.
Petek, 14. aprila: zaprto.

Opozarjamo na premiero Pregljeve drame »AZAZEL«, ki bo združena s proslavo 60-letnice pisatelja in bo danes v četrtek. V tem delu je prikazen duševni konflikt Marije Magdalene in Jude iz Keriota med grešno strastjo in vero v Jezusa. V glavnih vlogah: Juda - Jan, Mirjam - Ukmar-Boltarjeva, Joel - Vl. Skrbinšek, v ostalih vlogah: Kraljeva, Razbergerjeva, Gorinškova, Bitenc, Korošec, Bratina, Lipan, Košuta, Blaž, Peček, P. Kovič, Brezigar, Cesar, Drenovec, Nakerst, Pfeifer, Verdonik, Raztresen, Savinjski, Golleva, Gorinšek, Plut, Bajde ml., Benedičič, Potušek, Tomažič Albrecht, Cigoj, Podgoršek, Rakarjeva in Rodoškova. — Režiser: M. Skrbinšek. Inscenacijo za to igro je napravil arh. Vlado Gajšek (prvič).

OPERA

Četrtek, 13. aprila, ob 18.: **Gorenjski slavček.** Red četrtek.
Petek, 14. aprila: zaprto.

A. Foerster: »GORENJSKI SLAVČEK«. Opera v treh dejanjih. Spisala L. Pesjakova in E. Zügl. Preuredila K. Jeraj in O. Šest. Osebe: Majda, vdova - Zamejčeva, Minka, njena hči - Vidalijeva, Franjo - Lipušček, Chansonette, pevski učitelj - Janko, Ninon, njegova soproga - Zakrajškova, Francozinji, Chansonettovi učenki - Baukartova in Sancinova, štrukelj, oskrbnik - Zupan, Rajdelj, njegov pisar - Banovec, Lovro - Dolničar, krčmar - Gregorin, sel - Pjanecki. Dirigent:: S. Hubad. Režiser: E. Frelih. Scenograf: ing. E. Franz.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

ČETRTEK, 13. APRILA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10—9.00: Jutranji pozdrav; vmes od 7.30 do 7.40 poročila v slovenščini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 9.10—9.20: Koračnica, napoved sporeda (nemško in sloven.), koračnica. 12.00—12.30: Opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45—14.00: Veseli zvok za premor. 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Vsakemu nekaj. 17.00 do 17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15 do 18.00: Dobra volja v duru in molu. 18.45 do 19.00: Narodopisna ura: dr. Sergij Wilfan: O običajih na žegnanjih in sejmih. 19.00 do 19.30: Koračnice. 19.30—19.45: Poročila v slovenščini napoved sporeda. 19.45—20.00: Glasbena medigra. 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.15: Ob večerni uri. 21.15 do 22.00: Slovenska glasba; igra radijski orkester, vodi D. M. Šijanec. 22.00—22.10: Poročila v nemščini. 22.10—23.00: Malo kramljanja, malo plesanja; koncert malega plesnega orkestra, vodi Dušan Prevoršek, sodeluje sopranistka Janja Baukart-Strle.

---

učvrščuje človeška dobrota; šele v tem boju dozoreva naš značaj in se dviga kar le mogoče nad animalične ali demonične sile zla v človeku.

Nasprotje med dobrim in zlim je gibalo človeške etike in os sleherne civilizacije. Danes vemo, da zlo ni samo v institucijah, v okolju in vzgoji, marveč v slabi dedni snovi, v napačni funkciji nekaterih žlez — odkar pozna človek vpliv žlez na svojo naravo, se je zjasnilo marsikaj v temi njegove psihologije — v negativnih dednih lastnostih značaja itd.

Ni je revolucije, ki bi mogla zapreti vrelce tega, z vso človeško naravo organsko združenega zla, kakor je ni revolucije, ki bi mogla do kraja zatreti sebičnost posameznika in njegovih skupin, ozkosrčnost, duševno omejenost, seksualno dražljivost, napuh in druge lastnosti, ki neogibno proizvajajo zlo človeškega življenja. Zato noben prevrat in nobena vrnitev k naravi ne moreta ustvariti dobrega človeka kot obči človeški tip. **Pot k dobroti bo vedno pot trdega, požrtvovalnega dela in boja, predvsem s samim seboj, popravljanja narave, antiteze njenim zakonom, ustvarjanja nove, izrazito moralne atmosfere,** na nji bo vedno vladala moralna zavest nad naravno danostjo. Samo tisti, ki v tem boju uspe, utegne doseči višino človeške dobrote, sočutnosti in etične veličine.

Gottfried Keller v slovenščini

»Dobra knjiga« bo izdala sredi tega meseca kot novi zvezek svoje priljubljene zbirke dr. Joža Glonarja prevod ene najpomembnejših knjig Gottfrieda Kellerja **»Die Leute von Seldwyla« (Ljudje iz Seldwyle).** Iz prvotne zbirke desetih novel o Seldwylcih (izmišljeno ime švicarskega mesta) je bilo izbranih pet najboljših povesti. Med njimi je tudi ena najlepših nemških novel iz kmečkega življenja »Romeo in Julija na vasi«.

Gottfried Keller sodi med literaturne predstavnike nemškega dela Švice. Rodil se je l. 1819. v Zürichu in je umrl v rojstnem mestu l. 1890. Izprva je hotel postati slikar in je študiral v ta namen v Münchenu, vendar je slikarstvo kmalu opustil in se posvetil filozofiji in poeziji. Študiral je na univerzah v Heidelbergu in Berlinu. Nekaj časa je bil uradnik domačega kantona, nato pa se je docela posvetil prisateljevanju.

Najbolj je zaslovel s spisom »Der grüne Heinrich«. Je to avtobiografski roman, ki ga pripoveduje siromašen slikar Heinrich Lee. Opisuje, kako je zapustil mater in domači Zürich, se odpravil v München in se ondi uril v umetnosti. Ko se je vračal domov, mu je dal plemeniti graščak bogato plačilo za slike, toda doma je našel mater umirajočo. Postal je državni uradnik, izkušena mlada vdova Judith pa mu je postala sestra in tovarišica.

Poleg že omenjene knjige »Ljudje iz Seldwyle« je spisal Keller kulturne slike iz Züriške zgodovine »Züricher Novellen«, dalje novelistično zbirko »Das Sinngedicht« in objavil razne pesnitve. Še bolj kakor njegov slavni rojak C. F. Meyer (1825—1898) je bil Gottfried Keller predvsem epik svojega Züricha in njegove kmečke okolice. Tako je »Dobra knjiga« z izdajo Kellerjevih izbranih daljših povesti katerih vsaka je vzlic zgoščenosti svoje forme cel roman zase, segla zopet v literaturo nemškega dela Švice, kakor je to storila s posebno lepim uspehom takoj v začetku, ko je izdala J. Knittla egiptovski roman »El hakim«. Prepričani smo, da bodo »Ljudje iz Seldwyle«, ki jih dobimo v prevodu enega naših najboljših poznavalcev nemškega jezika — dr. Glonar je sam prevedel v nemščino izbor slovenskih novel — vzbudili široko zanimanje slovenskega čitajočega občinstva.

Zapiski

Bibliofilska izdaja Tavčarjevega »Cvetja v jeseni«. Ena najlepših slovenskih povesti, Tavčarjeva mojstrovina »Cvetje v jeseni«, bo izšla te dni kot bibliofilska izdaja, ki jo je založba Tiskovne zadruge posvetila dobrodelnemu namenu. Po tisku in opremi je knjiga vprav edinstvena v našem slovstvu, za kar gre hvala založnici, ki ni štedila s sredstvi, samo da dobi knjiga čim lepšo opremo, dalje arh. Oražmu, ki je priskrbel opremo knjige in pripravil zanjo večje število izvirnih lesorezov, ki so reproducirani v večbarvnem tisku, ter Narodni tiskarni, ki je s svojimi grafičnimi sodelavci in sredstvi poskrbela, da bo posebna izdaja »Cvetja v jeseni« v čast slovenski knjigi tudi v vojnem času. Brž ko bo knjiga izšla, priobčimo o nji podrobnejše poročilo, za sedaj jo samo naznanjamo kot razveseljiv dogodek na našem knjižnem trgu.

Emilijan Cevc je avtor nove slovenske knjige, ki jo je z naslovom »Preproste stvari« izdala v posebno okusni opremi za letošnjo veliko noč Nova založba v Ljubljani. V obliki krajših proz, ki imajo močan liričen nadih, opisuje, lahko bi rekli: opeva Cevc dvajset »preprostih stvari«, predmetov iz vsakdanjega življenja, ki mu vzbujajo spomine na mladost ali mu nudijo svojevrstna duhovna doživetja. Akad. slikar Riko Debenjak je to, po snovi in literarni obliki nenavadno knjigo opremil s celostranskimi perorisbami, ki uvajajo vsako teh dvajset »preprostih stvari«. Knjiga je značilen pojav v sedanji slovenski prozi in jo nameravamo ob priliki podrobneje prikazati, saj je Cevčevo delo vredno posebne pozornosti.

Slovaške državne nagrade za l. 1944 so prejšnji mesec prejeli: vseuč. prof. dr. Jan Stanislav (za dela iz starocerkvenoslovenskega jezika in kulture), Valentin Beniak (za literaturo), Janko Alexy (za upodabljajočo umetnost), Frica Kafenda (za glasbo) in Josef Kello (za igralsko umetnost). Naj ob tej priliki omenimo, da je nagrajenec za znanost dr. Stanislav študiral nekaj časa na ljubljanski univerzi in je že ponovno pisal o stičnih vprašanjih slovaške in slovenske kulture, posebej še o panonski kulturi in z njo v zvezi o brižinskih spomenikih, ki jih je bivši lektor ljubljanske univerze dr. Isačenko napak razlagal kot delo, ki sodi na področje slovaške kulturnosti (glej o tem članek prof. dr. Grivca v II. zborniku »Doma in sveta« 1943). — Valentin Beniak, ki je dobil nagrado za literaturo, je eden izmed pomembnih predstavnikov sodobne slovaške poezije.

Pregled sedanjega stanja naravoslovnih ved. V berlinski založbi Nordland je izšla knjiga »Das naturgesetzliche Weltbild der Gegenwart,« ki jo je sestavilo v redakciji dr. Lothar Stengla von Rutkowski šest strokovnjakov za posamezna naravoslovna področja. Vsak podaja najvažnejše rezultate v svoji vedi in kaže njeno stanje glede na probleme celotnega umevanja narave in njenih zakonov. Knjiga daje tudi lajiku potreben razgled po današnjem naravoslovju in kaže, koliko lahko prispevajo posamezne vede k svetovnonazorski podobi svetov.

Baumbachove risbe. »Deutsche Adria Zeitung« je začela priobčevati še neobjavljeno humoristično prozo nemškega pesnika Rudolfa Baumbacha, avtorja pesnitve »Zlatorog«, ki jo je pred mnogimi leti poslovenil Anton Funtek in ki opeva Julijske Alpe. Pesnik »Zlatoroga« je živel nekaj časa v Trstu. Od tod se ga podrobno spominja dr. Julius Kugy v svojem pravkar izšlem posthumnem delu »Aus vergangener Zeit«. Baumbach je bil tudi dober risar in je to svojo prozo, ki pripoveduje v okviru zgodb tako zvane »lovske latinščine«, razne domisleke in vragolije nekdanjega tržaškega Nemca, telovadnega učitelja Grüzmacherja, sam ilustriral s prav učinkovitimi risbami.

Goethejeva hiša uničena. Ob priliki enega zadnjih strahovalnih napadov na Frankfurt ob M. je bila docela porušena rojstna hiša J. W. Goetheja, posebno čaščena stavba tega starega kulturnega mesta. Goethejevo hišo, ki je bila v novejšem času muzej spominov na velikega pesnika, so v prejšnjih časih obiskovali mnogi literarno zainteresirani popotniki, tudi iz dežel, ki so zdaj s svojimi letalci porušile častitljiv kulturni spomenik. Tako se v sedanji vojni vedno bolj brišejo sledovi minulih stoletjih, sledovi, ki so jih kulturno zavedni narodi varovali kot narodne svetinje.

Francoska slovstvena nagrada. Nedavno ustanovljena slovstvena nagrada »Prix de la Pléiade«, ki znaša 100.000 frankov, je bila pravkar priznana 21letnemu Marcelu Mouloudjiju za njegovo novelo »Enrico«. Mouloudji se je rodil kot sin kabilijskega delavca in bretonske matere v pariškem predmestju in je bil od 12. leta dalje večkrat zaposlen v filmu.

Bibliografija o Napoleonu. Španski zgodovinar José Bernabe Oliva je sestavil bibliografijo o Napoleonu in dognal 130.000 posebnih spisov. Leta 1908 je nemški raziskovalec Napoleona naštel v svoji bibliografiji okrog 100.000 spisov.

Prvi slovaški barvni film. V letošnjem poletju bo izdelan prvi barvni film slovaške produkcije. Obsegal bo podobe iz življenja neke slovaške vasi in pokazal zlasti vso barvno pestrost narodnih noš.

Razdalje v vesoljstvu

Naše znanje o zgradbi zvezdnega sveta onkraj našega sončnega sestava se je v zadnjih letih silno razširilo, ne da bi se širša javnost tega prav zavedala. Do leta 1914. smo poznali le oddaljenost kakšnih štirideset do petdeset stalnic, kajti le toliko jih je bilo mogoče izmeriti, pri čemer se je izbera ravnala seveda večinoma po najsvetlejših zvezdah. Marsikatero zvezdo, ki je bila bližje, smo spregledali, če je bila po svoji svetlobi slabotnejša.

Cefeidi kot merilo

Pri oddaljenosti preko kakšnih 100 svetlobnih let nam odpove metoda trigonometričnega določanja razdalj na temelju tako zvane paralakse. Merilni koti postanejo tedaj namreč tako majhni, da jih niti najpopolnejši astronomski instrumenti ne morejo več izmeriti. Bilo je tedaj srečno naključje, ko so kratko pred letom 1914. odkrili novo merilno metodo, tako zvano »cefeidno metodo«, ki se imenuje tako po zvezdi Del'ti v ozvezdju Cefeja. Zvezde tega tipa se v svoji svetlobnosti spreminjajo in so na nebu precej pogoste, važno pa je pred vsem to, da obstoji neko določeno, trdno razmerje med njihovo absolutno svetilnostjo in njihovo oddaljenostjo, tako, da je to mogoče izračunati po zakonu o pojemanju svetlobe s kvadratom oddaljenosti.

Rimska cesta — ogromna leča

Tako so v pičlem času enega človeškega življenja s pomočjo teh zanimivih zvezd določili pred vsem položaj našega sonca v »lokalnem sistemu« najbližjih sonc in pa položaj sonca v Rimski cesti, ki je od njenega središča oddaljeno nekako 30.000 svetlobnih let. Najdaljši premer leči podobnega sestava Rimske ceste znaša okrog 100.000 svetlobnih let. Sprva so ga zmotno računali na kakšnih 200.000 svetlobnih let, ker niso upoštevali velikanskih mas kozmičnega prahu, ki plavajo v ravnini sestava in zastirajo zvezde za seboj, tako da so videti po svetlobi slabotnejše in bolj oddaljene, nego so v resnici. Kozmični prah sestoji iz neznatnih delčkov, ki imajo nekako tisočinko milimetra premera. Njegovo celotno maso cenijo danes na približno 100 sončnih mas, a celotno maso zvezd v Rimski cesti na okroglo 200 milijard sončnih mas.

»Bližnja« osvetja —

K bližjemu težnostnemu sestavu Rimske ceste spadajo očitno, kakor je razvidno že iz male oddaljenosti, Mala in Velika Magelanova meglenica. Ti dve sestojita prav tako iz ogromnega števila zvezd in sta od nas oddaljeni 85.000 oziroma 95.000 svetlobnih let. Videti je sploh, da se meglenice, osvetja, kaj rade združujejo v skupine; našemu osvetju Rimske ceste druguje na primer poleg obeh navedenih meglenic tudi spiralna meglenica v ozvezdju Trikotnika in pred vsem meglenica Andromede, ki jo opazimo že s prostim očesom, čeprav je oddaljena 700.000 svetlobnih let. Vsa ta »bližnja« osvetja predstavljajo »lokalno skupino«, ki se razprostira preko prostora 1 milijona svetlobnih let, med tem ko označujejo ostala, oddaljena osvetja kot »splošno polje«. Med to spadajo neštete spiralne in druge meglice, nam najbližja med vsemi pa je po vsej priliki meglenica v Devici, ki je oddaljena že 6 milijonov svetlobnih let. Najbolj oddaljeni objekt te vrste, kar jih doslej poznamo, pa sveti v strašni oddaljenosti 400 milijonov svetlobnih let. To seveda še ni konec vesoljnosti in je samo tehnično vprašanje, to je vprašanje zmogljivejših opazovalnih instrumentov, nego so nam na razpolago danes, da bomo odkrili še bolj oddaljena osvetja. Pri teh oddaljenostih odpove v ostalem tudi cefeidna metoda in jo je treba nadomestiti z drugimi, čeprav manj zanesljivim merilnimi načini.

Meglenice pri Berlinu in Irkutsku v razdalji 700.000 svetlobnih let

Velikostna razmerja takšnih silnih razsežnosti si utegnemo predočiti najbolje s pomanjšanim »modelom«, pri čemer naj bi bilo svetlobno leto enako 1 metru. V tem primeru bi spravili lahko ves naš sončni sestav, ki meri do nedavno odkritega planeta Plutona vendarle 12 milijard kilometrov ali približno tisočinko svetlobnega leta, v glavico bucike. Sestav Rimske ceste bi imel okrog 100 kilometrov premera. Če bi imeli buciko z našim osončjem v Ljubljani, bi se končavala Rimska cesta torej približno v razdalji Celja, Magelanovi meglenici bi svetili nekako pri Mariboru, Andromedina meglenica bi bila nekje pri Berlinu. Prostor »lokalne skupine« bi ustrezal nekako površini Nemčije, a omenjena spiralna meglenica v Devici bi bila že nekje okrog New Yorka ali Irkutska v Sibiriji.

Moški v kuhinji

Zgodovina gastronomije pozna številne primere, da so pripadniki »močnega spola« iz samega ljubiteljstva vihteli kuhalnico, kakor so mnogi danes po vojnih razmerah prisiljeni, da delajo isto — čeprav morda ne vsi z veseljem. Med ljubitelje kuhinjske spretnosti pa je spadal nihče drug nego Beethoven, ki si je varil svojo kavo po lastnem receptu v steklenî pripravi. Pravi kuharski umetnik je moral biti tudi Balzac, ki je znal z naravnost znanstveno natančnostjo mešati najrazličnejše kavne mešanice v pijačo, ki je bila po aromi in barvi res nekaj izrednega. Sloviti sladokusec Brillat-Savarin pa si je svojo kavo pripravljal celo po receptih starih Turkov in te recepte si je kupoval z velikimi težavami in stroški.

Pruski kralj Friderik Veliki je nasprotno dajal prednost kavi z — gorčičnimi zrnci, med ribami pa je imel najrajši jegulje. Svojim gostom je dajal servirati pogosto kot predjed jeguljo v žolici ali v obliki nekakšne pastete. Herder je cenil zlasti v redkem rjavem pivu kuhane krape. V Göttingenu je nekoč doživel, da mu je kuharica, ki ni bila vešča severnonemških navad, pripravila krape v močnem pivu. To ribi sicer ni škodilo, toda Herder je kazal po obedu znake lahne opitosti.

Eduard Möricke in Gottfried Keller sta se seznanila s povojenimi slaniki šele pri Theodorju Stormu, ki je nekoč prijateljema kot božično darilo poslal tudi zabojček z lastnimi rokami pripravljenih spratov. O Goetheju vemo, da je cenil neko vrsto piškurjev kot posebno slaščico, a iz Berlina si je dajal pošiljati prav tako rad nasoljenih havelskih okunov.

Bili pa so vedno seveda tudi možje, ki kuharske umetnosti niso spoštovali samo iz ljubiteljstva, temveč tudi zavoljo svojega poklica. Mnogi med njimi so v prejšnjih časih v tem področju delali prave čudeže in so bili zavoljo kuhe pripravljeni na vsako žrtev. Spomnimo se samo slovitega francoskega kuharja Vatela, ki je izvršil samomor, ker ni mogel prenesti »sramote«, da neka jed iz morskih rib nekoč ni dospela pravočasno na mizo kralja Ludovika XIV. Pravi vojskovodja med kuharji je bil Mommirel. Kamor koli so tega mojstra poklicali — in klicali so ga enako v Rim in na Dunaj, kakor v Pariz — si je vzel štab najboljših kuharjev s seboj. Cesarji in kralji so se potegovali za naklonjenost Antona Carema, ki je imel najprvo za tisti čas ogromno plačo 2.400 frankov na mesec, kuhal carju Aleksandru, potem se je pa dal izvabiti po angleškem kralju Juriju za letno plačo 1000 funtov, dokler si ga niso za še višje vsote osvojili z milijoni podloženi bančni knezi.

Zakaj postajajo moški bolj suhi kakor ženske

Stara izkušnja, ki se je izkazala že v prejšnji svetovni vojni in se je sedaj znova potrdila, pravi, da postajajo moški v časih bolj pičle prehrane znatno hitreje mršavi nego ženske. Te si ohranijo tudi ob skopi hrani svojo težo in dogaja se celo, da moledujejo zdravnike, naj jim predpišejo takšno zdravljenje, ki bi jim odvzelo nekaj tolšče. Iz tega bi utegnili sklepati, da

ženski organizem hrano sploh bolje izkorišča kakor moški.

Po drugi strani bi lahko navedli kot razlog, da opravlja moški pač težje telesno delo, ki porablja več sil. Toda razlogi so povsem drugačni.

Spomnili se bomo, da so postajale ženske in dekleta, ki so v normalnih časih snedle mnogo slaščic in čokolade, od tega debele. Tolšča se jim je pod kožo kar nabirala. Toda sladkor sploh ne spada med maščobe, temveč med ogljikove vodane, torej so se ti v tem primeru spreminjali v tolščo. V sedanji prehrani so pa izmed trojice najvažnejših hranil, to je beljakovin, maščob in ogljikovih vodanov, zlasti maščobe zastopane v manjši meri, nego bi bilo želeti.

Spremembe, kakor tudi zmanjšanje količine hrane skuša telo premagati najprvo s tem, da bi se prilagodilo novim razmeram, kajti drugače bi bila njegova zmogljivost skrajno omejena. Tudi v vojnih časih je po vsej priliki tako, da se telo prilagodeva spremenjeni sestavi hrane in skuša nedostajajočo maščobo nadomestiti s preosnovo razpoložljivih ogljikovih vodanov v maščobe. In vse kaže, da izpolnjuje ženski organizem to preosnovo znatno lažje in v bogatejši meri nego moško telo. Pota, po katerih se to dogaja, nam, žal, niso znana, toda vzroke, ki dajejo ženskemu organizmu to posebno zmožnost, si lahko mislimo. Za dobo nosečnosti, kakor tudi dojenja si mora namreč žensko telo pripraviti neke zaloge, da jih lahko izkorisli v teh časih največjega napiranja.

Zmanjšana sposobnost preosnov ogljikovih vodanov v maščobe je torej po vsej priliki vzrok, da moško telo prej omršavi nego žensko.

V ostalem pa je opažati v časih bolj pičle prehrane, da imajo moški izrazito poželenje po slaščicah, čeprav jih prej niso marali niti pogledali. Da je v telesu neko stremljenje po izenačenju, ni mogoče osporavati, toda pojasnilo za to tiči nekje drugje. Uživanje večjih količin ogljikovih vodanov (ki ne obsegajo samo sladkorja) povzroča previšek »brezposelnega« inzulina v telesu, inzulin pa je, kakor znano, neobhodno potreben za izrabo sladkorja, kakor nam dokazuje sladkorna bolezen. Ta prekomerni inzulin si išče zaposlitve, to je: povzroča nam poželenje po čem sladkem.

Med Bugom in Prutom

Podpolkovnik nemške vojske Albert Benary piše:

Med Bugom in Prutom leži prostrana dežela. Na zapadu jo obrobljajo snežnobeli Karpati, na vzhodu pa stepa, ki sega tja do robov Črnega morja. To deželo namaka Dnjester od severovzhoda proti jugovzhodu. Reka meri v dolžino 1350 km ter je 500 km daljša od Buga, ki se v svojem spodnjem teku silno razrase v širino ter tvori skupno z Dnjeprom ogromno področje lagun ob začetku Črnega morja. Prut se izliva na koncu svoje delte v Donavo. Nešteto je še rek, katere se iztekajo v Dnjester, ki slovi kot največja vodna žila dežele. Ta reke namaka ozemlja od severa medtem ko skrbi za močo na jugu Prut, deloma pa tudi Bug. Dnjester je mejna reka med dvema deloma dežele: loči namreč Besarabijo in Transnistrijo. Ne glede na to pa najdemo tukaj staro geografsko pravilo, ki pravi, da gorovja ločujejo, reke pa vežejo narode.

Ob zgornjem teku Dnjestra žive Ukrajinci, v spodnjem teku pa najdemo že Ukrajince pomešane z Rumuni. Posamič ležijo na tem področju tudi nemška naselja, iz katerih pa so odšli kolonisti zdaj v Nemčijo. Tudi Bolgare, Grke in drobce drugih narodov najdemo tukaj, kjer je obilje tako rekč doma. Izročilo pravi, da so tu imele svojo prvotno naselbino Amaconke, ki so s svojimi običaji ustrahovale moške sosede. Zgodovina tudi pripoveduje, da so bili tod okrog naseljeni Skiti, znano ljudstvo, ki je slovelo zaradi nedosegljive ježe na konjih. To ljudstvo je precej časa obvladovalo ravninski svet ob izlivih rek in njih sledovi se še danes poznajo po pravljicah o ljudeh, ki so bili pol človek, pol konj, nekakšni kentavri. Grški morjeplovci so se ustanovili prve čase na severnih robovih Črnega morja in sicer potem, ko so premagali domačine. Pripovedka o Argonavtih nas spominja tistih davnih časov in njihovih sodobnikov. Rimljani so pozneje cvetoči grški koloniji napravili konec s tem, da so jo priključili provinci Daciji. Potem je prišlo preseljevanje narodov. Goti, Gepidi, Huni in Avari so preplavili to deželo ter jo uporabili za vdor na področje Srednje in Južne Evrope. Tudi Turki in Tatari so se pojavili tod okrog v srednjem veku in so opustošili še tisto, kar je ostalo njihovim predhodnikom.

Ko je nastopil vlado ruski car Peter Veliki, se je na obratu 17. stoletja to ozemlje spremenilo v bojišče. Rusija se je pričela boriti za izhod na Sredozemsko morje. Začeli so se boji s Turki, borbe za posest Črnega morja, Dardanel in izliva Donave. Toda šele v letih 1806. do 1812. je prišla ruska volja do izraza, ko je v bukareštanskem miru dobila prisojeno Besarabijo.

V svetovni vojni so borci štirikrat zastavili svoje meče v dolinah ob zgornjem toku Dnjestra. Prvi spopad je bil v jeseni l. 1914. L. 1915. je tukaj započel Mackensen svojo ofenzivo, v poznem poletju 1916. je začel napadati ruski general Brusilov, potem pa je prišel Kerenski, ki pa se že ni več utegnil upirati zmagovitemu pohodu pruskih gard v Tarnopolu. Na koncu svetovne vojne je bila Besarabija prisojena Rumuniji. V sedanji vojni so potisnile nemške in rumunske čete sovjete iz vzhodne Galicije in Transnistrije daleč proti vzhodu. Odtlej je teklo življenje na tem področju v okviru Generalne gubernije in Rumunije. V deželi je zavladal mir, dokler se ni pred nekaj tedni zopet pojavila boljševiška nevarnost.

Prevrat v raju pohajačev

Vojna je posegla sedaj tudi v kneževino Monako. Do 15. marca so morali ostaviti Monte Carlo vse osebe, ki niso opravljale nobenega uradnega ali gospodarsko važnega dela. S tem se je zgodil v tem nekdanjem raju pohajačev in dvojic na poročnem potovanju iz vsega sveta prevrat, ki je tem bolj tragikomičen, ker se je izvedel baš s policijske strani, in ki je glavnemu viru dohodkov te kneževine, prosluli igralnici, odpodil klientelo.

Življenje v Monte Carlu se doslej ni bilo dosti spremenilo. Nekoliko spuščenih železnih rolojev znamenitih severnoameriških in angleških luksuznih tvrdk ter bank je spominjalo na vojno, in to je bilo skoraj vse. Hoteli pa so bili vedno prenapolnjeni in hotelirji so bili samo zato nezadovoljni, ker je bila teko težko zbrati potrebne elemente za lukulske obede: kaviar, kavo ali sekt. Pred letom dni je doživela montecarloška igralnica razmah, ki bi ga bilo primerjati le z najboljšimi dnevi v mirnem času. Takrat so se namreč zaprle igralnice v Nici in Cannesu. Sobotni vlak je vozil iz Marseilla in s Sinje obale v Monte Carlo tisoče igralcev, vojnih dobičkarjev, črnoborzijancev in vseh mogočih emigrantov, ki so zaigravali sto tisoče in izdajali za en sam obed po 10.000 frankov, vsoto, za katero se mora pošten delavec truditi dolge mesece.

Prva policijska poročila o sedanji očiščevalni akciji v Monte Carlu navajajo zanimive podrobnosti. »Izpraznjevanje« ne gre tako zlahka od rok kakor v ostalih krajih francoske sredozemske obale. Tam igrajo v teh dneh »dvojno«. Ljudi, s katerimi ima policija opravka, bi lahko razdelili v tri kategorije. Prva predstavlja množico malih postopačev, kakršnih je policija pri navadni ruletni igri, po pregledu osebnih izkaznic, odpravila že 5000. Pri drugi kategoriji se mora policija sama spoznati na »igro«. Gre namreč za velike prekanjence, ki so sedanje odredbe že pričakovali in si plačevali s težkimi vsotami obrtne liste, da so se skrili za tvrdke s fantastičnimi imeni, kakor »Delniška družba in industrijsko izkoriščanje tropskih rastlinskih snovi«, »Sindikat za grozdni sladkor« in podobno. Te »važne« družbe so nastajale kakor gobe po dežju in so razpolagale z velikimi upravnimi aparati, v katerih so sedeli sinovi in hčere imovitih francoskih državljanov kot knjigovodje in stenotipistke, da bi se mogli odtegniti obvezni delovni službi. Da raztrga mrežo uradnih formalnosti, bo morala policija nastopati pač s krepkim orodjem.

Zanimiva je v svojem bistvu ta montecarloška dvojna igra pri tretji kategoriji. Z njo se mora Monako odpovedati čudakom, ki so postali že redki, pa se nekoč zavoljo igralske strasti niso mogli ločiti od teh krajev ter so s svojo držo in nošo predstavljali zadnji odblesk velikih sezon ob prelomu stoletja. Število teh starih Angležinj in Amerničank, ki so si med tem pridobile tu domovinsko pravico, število tistih bivših konzulov iz Južne Amerike ter »nevtralcev«, ki niso nikoli živeli v svojih deželah, je znatno. Poslovodja neke hotelske zveze je pripovedoval o skoraj ganljivih prizorih, kako so ti ljudje sprejemali vest o novih odredbah. »Draga gospodična Buddelstoneova, zelo nam je žal . . .« »Gospod grof, konec je . . .« — s takšnimi uvodi so jim hotelski ravnatelji prinašali Jobovo vest. Mnogi med njimi so jo sprejemali tako stoično kakor izgubo pri igri pravkar dobljene vsote. Drugi so se zastrmeli z izgubljenim pogledom preko morja. Prav za prav ti ljudje niso več igrali. Sedeli so samo ob igralnih mizah, ne da bi stavljali, držali so v rokah računala, da bi v nočeh brez spanja gradili nove matematične konstrukcije, po katerih naj bi bilo mogoče brezpogojno dobiti igro.

Bili so tudi ljudje, ki si sploh niso mogli predstavljati, da bi odpotovali. Njih razgovori s hotelskimi lastniki so bili zadnje klasične bakaratne igre, ki so v nekaterih primerih potekle spodobno. Sprejeli so predlog hotelskega lastnika, da bi se diskretno zaposlili kot natakarji in sobarice. Da li pa bo ta zadnji polog dobil, je odvisno od uprave igralnic, ki so jim klientelo pometli. (Po »Tagesposti«).

Križanka št. 27

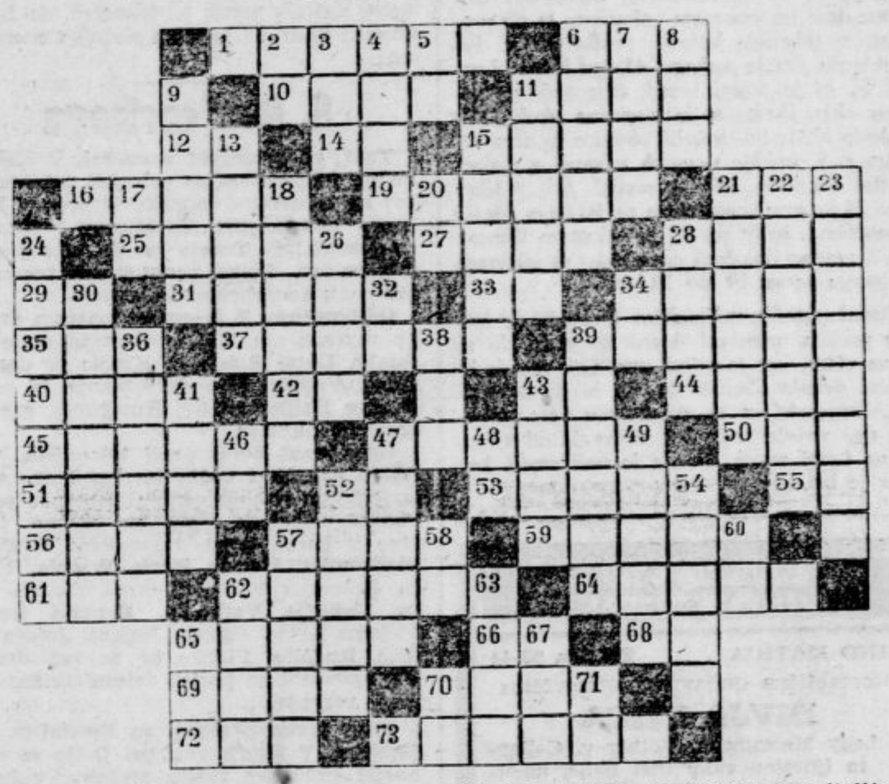

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. sodišče s sodelovanjem laikov, 7. pojem iz višje matematike, 10. del stanovanja, 11. velike ptice, 12. v moki, 14. podredni veznik, 15. je boljša kot žamet, 16. gospodarska shramba, 19. malenkost, iver, 21. prizadnik izumrlega germanskega plemena, 25. dejanje, s katerim se pridobi lastnina na prisilni dražbi prodane nepremičnine, 27. čebela, 28. žensko ime, 29. Lutrov nasprotnik (fon.), 31. del Vojvodine, 33. kratica, ki začenja pojasnjevanje besede v stavku, 34. samec domače živali, 35. del kroga, 37. šahovska poteza, 39. časovni prislov, 40. zadnji prestolonaslednik v Avstroogrski, 42. podredni veznik, 43. medmet, 44. žitna bilka, 45. kurivo, 47. progast, liniiran, 50. tri črke v datumu, 51. zločini, 52. živalski glas, 53. razjeden, pokvarjen, 55. živalski glas, 56. krma, 57. jo bruha ognjenik, 59. črnikast, mračen, 61. število, 62. nepotrebno breme, 64. natančen, pravočasen, 65. turški minister, 66. reka, ki izvira v gorovju Jablanoj, 68. kvartaški izraz, 69. država v Aziji, 70. zabava, 72. talent, 73. znana oseba.

Navpično: 2. del kolesa, 3. pleme, rasa, 4. žuželka, 5. kazalni zaimek, 6. nebesni pojav, 7. sorodnik, 8. življenje, 9. ptica, 11. del streliva, 13. žuželka, 15. italijanski križar (1500—1577), 17. v sidru, 18. cerkveno zborovanje, 20. skrajni del celine, 21. žensko ime, 22. čistiti (dimnik), 23. predmet, ki prinaša srečo, 24. pavza, odmor med delom, delovni počitek, 26. jed, 28. je zlato, 30. potrebščina pri geometrijskem risanju, 32. kazalni zaimek, 34. podredni veznik, 36. kmečki naseljenci, 38. vrsta teka, 39. zborovanje, seja, pomenek, 41. cesar starih Rimljanov, 43. del noge, 46. nikalna oblika pomožnega glagola, 47. poznik, stražar, 48. kratica pri odborniković podpisu, 49. otok v Sunda'skem otočju, 52. idol, paganško božanstvo, 54. del dneva, 57. svetopisemska oseba, 58. igralna karta, 60. nikalnica, 62. dohodek v naravi, 63. mesto v Rusiji, 65. čut, 67. evropska reka, 70. pisemska kratica, 71. povratni zaimek.

Rešitev velikonočne križanke

Vodoravno: 1. Vesela velika noč!, 11. borovnice, 15. Eva, 16. ali, 17. ivanščica, 21. rt, 25. ara, 26. im, 27. do, 28. sir, 30. sto, 31. uho, 33. dar, 34. N. B. (Napoleon Bonaparte), 35. Om, 36. uš, 37. Ur, 38. uti, 39. Ca (kalcij), 40. iskal, 41. ide, 42. hic, 44. on, 45. sl., 47. bikoborba, 48. Polifem, 49. plemeniti, 50. Kosovo, 56. po, 58. ni, 61. Re, 63. an, 65. vnemar, 70. paravan, 71. orientirati se, 74. Engadin, 76. kad, 78. nož, 79. vaš, 81. rio, 82. tri, 84. ajn, 85. Eva, 86. Arl, 87. aj, 88. saj, 89. sel, 91. jej, 92. uže, 93. Ani, 95. krop, 97. ute, 100. vsi, 102. Vid, 105. sta, 107. Nil, 109. blok, 110. Balkanci, 111. dvigalo, 112. konzulat.

Navpično: 1. vi, 2. se, 3. le, 4. Va(nadij), 5. la, 6. il, 7. ki, 8. ni, 9. cvaduh, 10. čarati, 11. brdo, 12. Otomani, 13. okraj, 14. nemarno, 18. naricam, 19. cincast, 20. amba, 22. Krško, 23. pogani, 24. korec, 29. ius, 32. hud, 43. lan, 44. oboka, 46. litri, 51. or, 52. S. A., 53. cvenčan, 54. voltamper, 55. onkraj, 56. podolje, 57. or, 58. ne, 59. Indijec, 60. pinasa, 61. ražnjič, 62. et, 63. As (arzen), 64. nevesta, 65. vešala, 66. N. N., 67. Egipčan, 68. ma, 69. ad, 70. plastika, 72. Rojan, 73. Ivana, 75. Norveška, 77. Aire, 80. ave, 83. raž, 90. grob, 94. polt, 96. pa, 97. uk, 98. ta, 99. en, 100. vi, 101. id(em), 102. vi, 103. Ig, 104. da, 105. so, 106. ak, 107. N. N., 108. iz, 109. Ba(rij).

REŠITEV VELIKONOČNIH UGANK

1. Rakove škarje ne strižejo. 2. Gnojne vile hodijo po gnoju. 3. Ledene rože cveto pozimi. 4. Med hribi in dolinami leži besedica »in«. 5. Zadnji črki abecede sta »d« in »e«. 6. Na tešče poješ lahko eno samo žemljo, ker pri drugi že nisi več tešč. 7. Vsak lahko s črnim črnilom piše seleno, če namreč napiše besedo »zelenо«. 8. V nebeškem kraljestvu ni tatov. 9. Odmev ima vedno zadnjo besedo. 10. Samo tvoj lastni jezik lahko pove, kdo si.

Lojze Zupanc:

Zlata mladina

Ponosem sem, da sem meščan prelepega mesta Bobojedistana. Pa mi je oni dan nekdo oponesel:

»Fej in fuj, sram te bodi, Bobojedistanec si, pa nimaš radia. Niti časopisov, kakor slišim, nič več ne čitaš. Ali sploh veš, kaj se dogaja po širnem svetu? Mislim, da figo veš. Saj ne moreš biti nikl obveščen o dogodkih, ki se odigravajo v našem belem mestu, ko si se tako zelo zapustil . . .«

Človek sem, ki ljubim mir, zato se nisem hotel prerekati s prijateljem in mu dokazovati, kako zelo se moti. O dogodkih, ki se odigravajo v širnem svetu, resda nič ne vem, kajti resnica je, da nimam radia. In časopisov tudi nič več ne čitam, odkar sleherni dan sproti vse, kar se dogaja v našem mestu, zvem od naše nadobudne mladine.

Vsako jutro se s tramvajem vozim v službo. Hočeš ali nočeš moram prisluškovati pogovorom zgovornih ljudi, ki tako radi na vsa usta pripovedujejo dogodbice iz življenja v našem mestu. In ne čudite se, ljubi moji, če je med takšnimi zgovorneži in širokoustneži zavzela prvo mesto naša zlata mladina.

Tako ni nič čudnega, če vem, da ima gospod učitelj Koščica protin v levi nogi . . ., da si je profesor Hmtadra pred kratkim časom kupil klavirsko harmoniko in se zdaj z vnemo uči igranja na ta prelepi instrument . . ., da ima gospodična učiteljica Tresorepka nov klobuk in luknjo v levem podočnjaku . . ., da ima gospa profesorica Bobkova bolezenski dopust, ker ji je v drvarnici padel zaboj na glavo . . ., da je šolski sluga Metlač našel pod neko klopjo v III. b razredu steklenico, polno pravega, pristnega brinjevca in da je možakarju drugi dan vse dopoldne tako dišalo izpod brk, da so mimoidoči kar mižali od skušnjav . . ., da ima — — — ah, lahko bi vam našteval kar naprej in bi ne bilo konca, kakor ni konca govorjenju, ki mu iz dneva v dan prisiljeno prisluškujem.

Po vsem tem boste torej razumeli, zakaj ne čitam dnevnih časopisov. Zadostuje mi, da sleherno jutro vstopim v tramvaj. Gruča šolarjev se je bila že pred mojim prihodom zbrala v kotu voza. Kadar vstopi v voz še zaostali tovariš, ga sprejmejo s huronskim vpitjem. Potem se razplete običajen razgovor.

»Znaš?« To zveni nekako kot pozdrav vsakemu, ki na novo vstopi.

»Ne znam,« odgovori vprašanec in se bahato izprsi. »Veš, profesor Zapik, to ti je prava prismoda. Včeraj me je namreč vprašal nekaj iz fizike, kar smo se že lansko leto učili. Ja, hudimana, kaj pa vendar misli, da imam ko škaf veliko glavo? Tisto reč sem že davno pozabil.«

»Haha, jaz je pa še nikoli nisem znal. Ampak nisem bil vprašan in sem se izognil cveku . . .«

In že razlaga nadobudnik, kako je »goljufal profesorja Mežana:

»Predvčerajšnjim smo pisali matematično šolsko nalogo. Profoks Mežan je buljil ko vol, da bi koga vlovil. Ampak ta bimbo je slep, saj do zadnje klopi sploh ne vidi. Krasno sem prepisal vso nalogo.«

»Hahahaha!«

Poleg mene je stal starejši gospod. Bil je menda uradnik. Ogorčilo ga je pripovedovanje nadobudnikovo, pa je dejal:

»Oho, ljubček, le počasi! Meni pa se dozdeva, da nisi prevaril profesorja Mežana, ampak da si ogoljufal samega sebe. Če si nalogo dobro ,prepisal', boš dobil v zvezku sicer pozitivno oceno, toda v tvoji glavi bo slej ko prej ostalo vse — negativno . . .«

Potlej je gospod, ki je izrekel te besede, izstopil. Prizadeti klapouhec je nekaj časa presenečeno in zaprepaščeno zijal za njim, končno pa se je zmagoslavno ozrl po tovarišiji in zanergal s srditim glasom:

»Uh, kaj pa se ta bizgec sploh vtika v naš pogovor!?«

V nasprotnem kotu je gruča mladih damic z aktovkami v rokah. V šolo se peljejo. Tramvaj obstane. Potniki, ki žele vstopiti v natrpan voz, se prerivajo po pločniku.

»Glej jo, Nado!« zakliče najmlajša med njimi. »Trajno ima.«

»Uh, tudi trajna ji ne bo pomagala . . . Čunkla je že tako in tako ne more videti. Zdaj jo bo šele zafrkavala.«

»Hihihihi!«

Kdo je ta Čunkla, še zdaj ne vem. Mogoče profesorica . . . Kdo bi dobil učenost današnje mladine!

»Ti, Vera,« spregovori druga na ves glas, da je celo sprevodnikov opomin »Gospoda, stopite naprej!« — utonil v toči govorničinih besed. »Ti, Vera, meni se vse zdi, da si Majda maže ustnice.«

»Oh, seveda si jih maže. Kaj misliš, da ima od narave tako lepe rdeče?«

»Pepca se je včeraj pohvalila, da ji je papa kupil nov klobuček. Komaj čakam nedelje, ko bo prišla z novo klafeto k maši. Radovedna sem, kako ji bo pristojala . . .«

In tako dalje in tako dalje. Dolgčas mi ni, ker počasi zvem, kakšno obleko ima profesorica Milica, kdaj je profesor Črtnik nazadnje prišel v šolo z zlikanimi hlačami, kdaj je bil slabe volje in delil cveke na levo in na desno in kdaj je bil dobre volje, da je namesto mineralogije skoraj celo uro razlagal v šoli, kako je bilo takrat, ko je potres tresel belo mesto bobojedistansko.

»Ti,« se oglasi spet nekdo iz gruče, kjer stoje šolarji.

»Kua pa je?«

»Si videl včeraj Toneta, kako se je med veroučno uro mastil s klobaso?«

»???«

»No ja, vzel je ,škec' kruha, narisal je na papir klobaso, potlej pa je odgriznil škec in zradiral četrt narisane klobase. Ko je pojedel kruh, je bila tudi klobasa že zradirana, se pravi — pojedena . . .«

»Hahaha! Hohoho!«

Ko izstopim, mi šumi v glavi od novic, ki sem jih pravkar slišal. Niti malo se ne zmenim za raznašalce časopisov, ki ponujajo tiskane novice. Kar sem hotel, sem zvedel. O vsem me je informirala naša zlata mladina.

Bodojedistanci so lahko ponosni nanjo.

Ambulatorij zoper garje in ušivost

V poslednjem času se po naših krajih močno razširjajo bolezni pomanjkljive čistoče, t. j. garje in ušivost. Posebno je prizadeto ljudstvo na podeželju, kar je razvidno že iz tega, da je zdravstvena kolona Higienskega zavoda v nekaj mesecih preteklega leta zdravila nad 1.700 garjevih bolnikov. Nekaterim med temi pa je bilo treba odpraviti tudi uši. Tako prihaja sedaj v Ljubljano velno več ljudi z eno ali drugo nadlogo in iščejo pomoči. Doslej so se bavili z odpravljanjem opisanih nadlog splošna bolnica, mestni fizikat (enkrat tedensko v zasilni bolnici) in za svoje varovance Zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani.

Zato je Higienski zavod po nalogu šefa pokrajinske uprave in dogovorno z mestno občino ustanovil zdravstveni ambulatorij, ki je nameščen v kletnih prostorih (kopališču) Delavskega doma v Ljubljani — dostop po cesti med Kolizejem in Delavskim domom.

Ambulatorij uraduje vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek ter sprejema od 8. do 10. ure ženske, od 10. do 12. ure pa moške. Tu ima vsakdo priliko, da se **brez vsakih stroškov reši nadležnih garij (srbečice), bolha in ušivosti.**

Ker so garje prava družinska bolezen, je najbolje, da se pridejo zdravit vsi družinski člani, čeprav so navidezno zdravi.

Potrebno je tudi, da prineso oboleli s seboj svoje telesno perilo, brisače in posteljno perilo, radi razkužitve.

Vola in prašiča so ukradli

Krivci so bili obsojeni na zaporne in denarne kazni

V soboto je kazenski senat okrožnega sodišča sodil skupini, ki jo je tvorilo šest doslej po večini nekaznovanih tatov in njihovih pomagačev. Glavna oseba in najbolj obremenjeni obtoženec med njimi je bil 33letni samski hlapec Stanislav Simončič, po rodu iz Čateža pri Veliki Loki. Državni tožilec ga je dolžil, da je lansko poletje ukradel posestniku Alojziju Rojcu vola, ki je bil vreden 15.000 lir, in nato skupno z obtoženim 25letnim samskim delavcem Josipom M. v noči na 9. januarja tovarnarju Adolfu Mergenthalerju v Mostah 180 kg težkega prašiča v vrednosti 18.000 lir. Obtoženca, ki so jima bile razmere pri oškodovancu dobro znane, sta se splazila v svinjak, ponoči tamkaj zaklala prašiča, nato pa ga odpeljala na svoj dom. Prašiča so razsekali, slanino pretopili in razprodajali. Pri topljenju slanine jima je pomagalo Simončičevo dekle, 23letna gospodinjska pomočnica Antonija L., ki je bila obtožena prikrivanja in pomoči pri razpečavanju ukradenega blaga. Obtožba je trdila, da je obtoženka vedela, da sta Simončič in Josip M. prašiča ukradla.

Obtoženi Josip M. je razen tega sodeloval pri tatvini 31 desk, ki so jo z njim skupno izvedli 23letni delavec Stanislav J. in 25letni delavec Franc D. Slednja sta bila uslužbenca podjetja, ki je dobilo nalog, raztovoriti dva vagona desk na tovornem kolodvoru in jih prepeljati v skladišče lastnika tvrdke Krajc. Pri prevažanju jim je pomagal 43letni hlapec Leopold S., ki je moral zaradi tega tudi na zatožno klop. Deske so bile vredne okoli 1500 lir. Josip M. je bil slednjič obtožen še prestopka po čl. 7. uredbe o cenah v zvezi z maksimalnim cenikom, ker je prodal Ani Andolškovi 24 kg svinjskega mesa po 90 lir in Majdi Županičičevi 20 kg po 95 lir kilogram, čeprav je bila uradno določena cena tedaj za kilogram svinjskega mesa 19 do 22 lir.

Glavni obtoženec Stanislav Simončič je tatvino prašiča priznaval branil se je le, da ni šlo za vlom, ker je prišel v svinjak, ne da bi ga kaj oviralo Zanikal je, da bi bil ukradel vola. Izgovarjal se je, da sta mu vola pripeljala dva vojaka in da sta zahtevala od njega, naj ga takoj proda. To da je tudi storil, ker se ju je bal.

Drugoobtoženi Josip M. je priznaval sodelovanje pri tatvini prašiča, pri tatvini desk in prodajo mesa. Tretja obtoženka Antonija L. je priznala sodelovanje pri rezanju in cretju slanine, odločno pa je tajila, da bi bila vedela, da je njen fant skupno z drugoobtoženim prašiča ukradel. J. in D. sta priznavala sodelovanje pri tatvini desk, hlapec S. pa je zanikal, da bi vedel, da prevaža ukradene deske.

Razpravo je vodil kot predsednik senata sos. dr. Kotnik. V senatu sta sodelovala kot sodnika sos. Ivan Kralj in sodni pristav Matevž Mohorič. Obtožnico je zastopal državni tožilec Branko Goslar, obtožence pa so branili dr. Pegan, dr. Žvokelj in dr. Kamušič. Razprava je naglo potekala in sta bili ustno zaslišani samo dve priči. Izpovedi drugih prič je predsednik prebral.

Po daljšem posvetovanju je senat spoznal vse obtožence za krive po obtožnici. Spremenil je samo kvalifikacijo dejanja glede tatvine prašiča. Ni šlo za vlom, temveč le za navadno tatvino. Obsojeni so bili: Stanislav Simončič na 1 leto in 3 mesece robije in 2 leti izgube častnih pravic, Josip M. na 6 mesecev strogega zapora, 2000 lir denarne kazni in 1 leto izgube častnih pravic, Antonija L. na 2 meseca strogega zapora in 200 lir denarne kazni, J. in D. vsak na 2 meseca strogega zapora in 1 leto izgube častnih pravic ter hlapec S. na 100 lir denarne kazni, ki jo mora plačati v enem mesecu.

S Štajerskega

Tečaj za vrtnarski naraščaj. V Kalvangu na Štajerskem so priredili poseben tečaj za vrtnarske vajence, ki bodo v kratkem nadomestili vpoklicane vrtnarske strokovnjake. Tečaja se je udeležilo 30 mladeničev. Poleg praktičnega pouka so bila tudi teoretična predavanja.

Odlikovanja. Z železnim križcem drugega razreda sta bila odlikovana štajerska rojaka Lojze Sinek iz Konjic in desetar Janez Vrečko. Isto odlikovanje je prejel France Kalher od Sv. Kunigunde v mariborskem okrožju.

Odlikovani borci proti tolovajem. Višji SS in policijski vodja ter šef borbe proti banditskim tolpam general Rösener je odlikoval naslednje može za osebno junaštvo v borbi proti tolovajem: Božidara Studečnika, Heinza Karla Wippla, Franca Judmajerja, Jožeta Gasa, Heinza Ploja, Oskarja Verbnika, Ernesta Bacha, Viljema Lotza, Franca Jaršiča, Jožeta Radiča, Rudolfa Planka in še več drugih. Vsi navedeni so prejeli železni križec drugega razreda.

Prva javna pralnica na Spodnjem Štajerskem. V Škofji vasi pri Celju so ustanovile vaščanke vaško pralnico, v kateri bodo dekleta in žene prale perilo za vso občino. Na ta način bodo znatno razbremenjene posamezne gospodinje pri svojem delu. Ustanova kaže, da se bo dobro obnesla ter da bo dobila na Spodnjem Štajerskem mnogo posnemovalce.

Prijet letalec. Višji lovec Lindner, ki straži imenje Strechau pri Agmontu, je pred nekaj dnevi prijel ameriškega letalca, ki je bil odskočil iz svojega letala ter živ in zdrav pristal na zemlji. Ameriški nadporočnik se je po pristanku zatekel v neko lovsko kočo, kamor je vlomil z namenom, da bi se preoblekel ter nato pobegnil. V lovski koči se je skušal obleči v štajersko domačo nošo. V trenutku, ko je hotel letalec stopiti iz koče, ga je nemški vojak ustavil, mu napovedal aretacijo ter ga izročil bližnji orožniški postaji.

Gledališko gostovanje v Ptuju. V četrtek 13. aprila bo v Ptuju gostovalo osebje mariborskega gledališča in sicer bo vprizorilo veseloigro »Noč na Sedmograškem«.

Novo vrtnarsko društvo v Mariboru. V Mariboru so pred nekaj dnevi ustanovili mariborsko vrtnarsko društvo štev. 1. Društvo združuje vrtnarje in sadjerejce na področju mariborske mestne občine ter preskrbuje svojim članom razne ugodnosti.

Mali oglasi

Službe išče

BOLJŠA ŠIVILJA se priporoča. Gre šivat na dom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Boljša šivilja«. 8373-1

KUHARICA z dolgoletnimi spričevali in priporočili išče službo pri boljši rodbini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dolgoletna spričevala«. 8442-1

DVIGNITE PISMO zaradi službe gospodinje pod značko »Stanovanje 38« ker — čakam. 8484-1

Službo dobi

GOSP. POMOČNICO samostojno in pošteno, išče 4-članska družina. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8392-1a

MLADO FRIZERKO in vajenko sprejme po dogovoru salon Frank, Ljubljana, Kresija. 8456-1a

KROJ. POMOČNIKA in pomočnico sprejme Petrovčič Avgust, krojaštvo, Tabor 4. 8440-1a

POTREŽNICO za celodnevno postrežbo sprejmem. Plača in hrana dobri. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8443-1a

KROJ. POMOČNIKA za male in velike kose sprejme. Erjavec, Igriška 3. 8461-1a

ŠIVILJO za otroško perilo in oblekice iščem. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8472-1a

ŠIVILJO sprejmem na dom. Plačam dobro. Naslov v ogl. odd. Jutra. 4380-1a

POSTREŽNICO sprejmem takoj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8478-1a

DEKLICO ali dečka, poštenega, s primerno izobrazbo, po možnosti z znanjem nekaj nemščine, sprejmemo takoj. Fototehnika, Dunajska 15. 8466-1a

2 DOBRI FRIZERKI sprejmem takoj. Fr. Žabjek, Ljubljana, Krakovski nasip 26. 8495-1a

GOSPODINJO in mlado dekle kot pomoč v gospodinjstvu, sprejmem. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8479-1a

Prodam

ŠPORTNI VOZIČEK zamenjam za protivrednost. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Rabim 44«. 8390-6

KINO PROJEKTOR in snemalna kamera z 15 filmi 16 mm ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8388-6

ŠIVALNI STROJ »Singer«, pogrezljiv, tovarniško nov, prodam. Simandl, Dvořakova 3. 8418-6

MARMORNA KREDA bela kalcijev karbonat 0, 00, 000, 0000. Plasticol, Sintexpomice, karbolinej - katran, olje za jermena - stalno na zalogi: »Petronafta«, Ljubljana, Ciril-Metodova 35a, prej Tyrševa. J-376-6

PRAVE JUTA VREČE lepe, dokler zaloga traja, ugodno naprodaj: »Petronafta«, Ljubljana, Ciril-Metodova 35a, prej Tyrševa. J-377-6

DAMSKO VERIŽICO ugodno prodam. Interesenti naj sporoče svoj naslov na ogl. odd. Jutra pod »Verižica«. 8446-6

DEKLIŠKO OBLEKO lepo, belo, za birmo, prodam. Oglasiti se: Svetosavska 16/I. 8447-6

GRAMOFON kovčeg, skoraj nov, s ploščami z 1200 lir in veliko pločevinasto kopalno kad, prodam. Trdinova 5., podpr. 8448-6

LEPO ČRNO JOPICO iz svilenih čipk (ročno delo), prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lep komad«. 8449-6

ŠPORTNI VOZIČEK dobro ohranjen, prodam. Na ogled: Bevčič, Prodovičeva ulica 23, od 11. do 14. ure. 8452-6

VEČ RJUH in 1 preproga 1.60 × 2.30 m, prvovrstno ohranjeno, zelo ugodno naprodaj. Istotam se proda 1 par rjavih, moških, nizkih čevljev št. 38—39 v zelo dobrem stanju. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8453-6

PRODAM IGRAČKE: punčko in medvedka. Zglasiti se popoldan med 3. in 5. uro. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8455-6

OTROŠKI VOZIČEK globok, predvojni material in koncertno violino, ugodno prodam. Kocjančič Oskar, Bobenčkova 7 (Milarna Vič). 8457-6

ŽENSKE SRAJCE spalne, jedilni pribor rje prost in prt, ročno delo s prtički, predvojno blago, naprodaj. Naslov v ogl. odd. Jutro. 8454-6

MISI, PODGANE in ščurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska 1. 8458-6

ŠPORTNO OBLEKO novo, moško, iz rjavega, predvojnega najboljšega lodna, prodam. Ogled dopoldne. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8439-6

PEGE IN LIŠAJ Vam zanesljivo odstrani Alba krema. — Drogerija Kanc, Židovska ulica 1. 8459-6

PLAŠČ spomladanski, siv, za 10—12-letnega dečka in modro karirasto damsko jopico, oboje predvojno blago, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8441-6

5 m SVILE krep saten, temnordeče, predvojno blago, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8444-6

POSTELJO z vzmetno žimnico, prodam. Brejčeva ulica št. 34, Zg. Šiška. 8468-6

ŠPORTNI VOZIČEK in nekaj vreč prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8469-6

ŠIVALNI STROJ pogrezljiv, še nov, prodam. Resljeva 30, podpritličje. 8477-6

UGODNO PRODAM posteljo z žimnatim vložkom, omaro ter posteljno omarico, pisalni stroj »Mignon«, moške galoše 42—44 ter ženske salonske čevlje št. 36, črne. Vse v dobrem stanju. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8492-6

NOVA OBLEKA moška, siva, za visoko vitko postavo, naprodaj. Dobro blago. Ogled v krojačnici Pintarič, Wolfova ulica. 8485-6

KOPALNO KAD večjo, otroško, cinasto, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8496-6

RADIO-APARAT 5+1, po ugodni ceni prodam. Ogled od 13. do 14. ure. Seme, Salendrova 6/III. 8491-6

Kupim

SREBRNINO covance in druge predmete ter dragocenosti vsake vrste kupimo. — Takojšnja gotovina.

RUDOLF ZORE, Ljubljana, Gledališka ulica številka 12.

OTROŠKI VOZIČEK globok, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nujno 7«. 8383-7

KOLESI damsko in moško, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Rabljeno«. 8360-7

KLAV. HARMONIKO do 96 basov kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobro ohranjena harmonika«. 8359-7

OTROŠKI VOZIČEK globok ali športni, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Voziček plačam dobro«. 8358-7

ZNAMKE celotne zbirke ali posamezne, boljše serije, tudi prekomorske, kupim — razen pokrajinskih. — Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod šifro »Boljše«. 7844-7

PREDMETE umetniške vrednosti, tudi srebrne, kupuje in prodaja trgovina »Umetnosti« v Kolodvorski ul. 30. 7592-7

ZNAMKE, kompletno zbirko ali posamezne partije, tudi prekomorske, razen pokrajinskih, kupim. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Znamke«. 7148-7

Bele zajčje KOŽE kupuje trgovina »Julijana«, Frančiškanska ul. 8315-7

Brehms, TIERLEBEN, veliko izdajo, kupi Josip Prusnik, Gosposka ul. 10. 8287-7

OTOMANO čedno, dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Otomana«. 8420-7

STEKLENICE različnih vrst, kupujemo. Dobro palačamo. Na Vašo željo jih prevzemamo na domu. B. Guštin, Vodnikov trg 2. J-318-M—7

PISALNI STROJ dobro ohranjen, po možnosti boljše znamke — kupi Gerovac, Kolodvorska ulica 8. J-379-7

VRELCE prazne cementne in slične, papirnate, kupuje PETRONAFTA, Ciril-Metodova (Tyrševa) št. 35a. J-380-7

GLOBOK VOZIČEK nov ali malo rabljen, kupim. Najraje avtomodel. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Predvojni material«. 8460-7

GOJZERICE ali haferle, nove ali dobro ohranjene, št. 43 do 44, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takojšnji nakup«. 8464-7

VOZIČEK za punčko, dobro ohranjen, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8470-7

OTROŠKO KOLO dobro ohranjeno, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8471-7

MOŠKO VERIŽICO lepo, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Moška«. 8445-7

STARE URE zapestne, žepne in budilke, samo prav dobro ohranjene, kupim. Janko Jazbec, Miklošičeva 12. J—384—7

ŠPORTNI VOZIČEK kakršen koli, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Rabim takoj«. 8384-7

GERBČEVO glasbeno obdelavo Ribičičeve mladinske igre »V kraljestvu palčkov«, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Glasba«. 8426-7

RADIO kupim in dobro plačam. Ponudbe poslati z navedbo cene in znamke na ogl. odd. Jutra pod »Novejši model«. 8488-7

ATLAS za srednje šole, novejše izdaje, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8489-7

Stanovanje oddam

STANOVANJE enosobno, s kopalnico zamenjam za 2- ali 3-sobno. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8497-21

Stanovanja

2-SOB. STANOVANJE s souporabo kuhinje in kopalnice iščem. Sem poročen in brez otrok ter ves dan odsoten. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Inženjer«. 7813-21a

PRAZNO SOBO garsoniero ali enosobno stanovanje išče državna uradnica. Naslov v ogl. odd. Jutra pod »Sončno«. 7722-21a

Ženitve

IŠČEVA POZNANSTVA z dvema gospodoma - inženirjema zaradi pozneje ženitve. Ponovne ponudbe pod »Velja! V.« 8189-25

Sobo odda

OPREMLJENO SOBO takoj oddam mirnemu, starejšemu gospodu za Bežigradom. Ogled med 12. in 2. uro. Naslov v oglas. oddelku »Jutra«. 8436-23

LEPO PRAZNO SOBO v vili, sredi mesta, oddam starejši dami ali gospodu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Sqba«. 8476-23

OPREMLJENO SOBO s prostim vhodom, oddam boljši osebi z lastnim perilom s 1. majem, eventuelno 15. aprilom. Vrhovčeva 3, II. desno. 8493-23

Sobe išče

OPREMLJENO SOBO lepo, sončno, blizu opere, išče pri samostojni dami nujno Boris Popov, Opera. 8386-23a

SOBO po možnosti s posebnim vhodom in z vso oskrbo, iščejo trije mladi fantje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Solidni«. 8451-23a

MIRNO SOBO išče boljši gospod čim prej. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Domačnost«. 8432-23a

SOBICO s štedilnikom, skromno opremljeno, brez perila, iščem za maj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Sobica s štedilnikom«. 8433-23a

SOBICO ali kabinet, čisto, skromno opremljeno, išče soliden gospod, ves dan odsoten. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lastno perilo«. 8434-23a

PRAZNO SOBO za shrambo pohištva, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobro plačilo«. 8438-23a

SOBICO opremljeno, v bližini tobačne tovarne, išče samostojen, ves dan odsoten gospod za takoj ali s 1. majem. Po možnosti z vso oskrbo. Plačam v protivrednosti. Ponudbe pod »Domačnost« na ogl. odd. Jutra. 8463-23a

Razno

Hiromantinja MARIJA Vam točno označi Vašo življenjsko pot. Sprejema od 10.—12. ter od 14.—17. Ob nedeljah od 10.—12. Novi trg 1/I. 8423-37

OČALA s svetlim okvirjem sem izgubila v ponedeljek na poti Rožnik—Šiška—Moste. Najditelja prosim, da jih odda proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 8465-37

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije »SERVIS BIRO«, Šelenburgova ul. 4 tel. št. 2109

VAŠE ROKAVICE in usnjene čevlje, vse izdelke iz usnja barvamo in semiš čevlje čistimo po najnižji ceni. Džemal Harrula, Mestni trg 11. J—340—M—37

700 LIR sem izgubil v ponedeljek ob tričetrt na 9. zjutraj v Poštnikovi ulici. Ker denar ni bil moj, mi je še teže. Poštenega najditelja prosim, naj ga izroči v ogl. odd. Jutra, kjer dobi 200 Lir nagrade. 8435-37

KROMPIR semenski dam tistemu, ki mi da njivo v uporabo. Naslov v ogl. odd. Jutra. 8482-37

Pozor! ZNANSTVENIK psiholog — Moder — se nahaja v Ljubljani, Trstenjakova ulica 1/I, levo, poleg kavarne Majcen. Iz pisave vam pove značaj in prihodnost. Razloži vam astrološka in hiromantska vprašanja. Pišite mu ali pa se osebno javite dnevno od 14 do 17; ob nedeljah tudi od 10 do 12. M-336-37

V MILANO potujem po trgovskih poslih. Prevzamem primerna naročila v izvršitev. Pojasnila pri Fototehnika, Dunajska 15. 8467-37

V KINU UNIONU sem v torek izgubila damsko listnico rdeče barve z legit., oblačilno karto in denarjem. Najditelj naj isto proti visoki nagradi izroči v ogl. odd. Jutra. 8474-37

V TOREK sem izgubil blizu kolodvora potni list na ime Silc in živilsko in tobačno karto na ime Oswald Ivana. Najditelja naprošam, da navedeno proti nagradi Lir 300 prinese v hotel Miklič. 8481-37

ZAPESTNO URO z označbo »Breda« in datumom, sem izgubila. Pošten najditelj naj jo odda v ogl. odd. Jutra. 8437-37

PAPAGAJČEK samo z eno nogo, po imenu Metko, je ušel. Najditelja prosimo, naj ga vrne proti nagradi na Cankarjevo nabrežje 7/III. 8483-37

220 prepričevalnih naukov vsebuje brošurica »Lepo vedenje«. Stane 10 Lir. V vseh knjigarnah. 8490-37

ZAPESTNO URO žensko, sem našel. Zglasiti se v ogl. odd. Jutra. 8494-37

Niso več krvave brade, britje višek je naslade

BRIVNA KREMA RAPIDA Brez mila, brez pene PROIZVODI IVAN KAIT

Scandali harmonike

Glavni zastopnik s skladiščem

V. ROSSONI, TRST

Zaloga za Ljubljano

S. KARLOVŠEK, Knafljeva ulica št. 8 (Dvořakova)

KOVINOSTRUGARJA zmožnega — rabimo takoj.

Ponudbe na oglasni oddelek »JUTRA« pod »STRUGAR«. J-635-I

Dobra knjiga

pripravlja poleg **Kellerjevih »Ljudi iz Seldwyle«**, ki izidejo sredi aprila, za prihodnje mesece še naslednje izbrane novosti:

Guy de Maupassant »Njeno življenje« (Une vie), najzrelejši roman slavnega francoskega pisatelja, v katerem obravnava tragično usodo podeželske plemkinje.

Izbor slovenskih novel in krajših romanov nam bo pokazal klasično bogastvo naše proze.

Priljubljeni danski pisatelj preteklega stoletja **Jens Peter Jacobsen** bo zastopan — to pot prvič v slovenščini — s svojo barvito podobo danske renesanse, z romanom **»Marija Grubbe«.**

Iz holandskega kmečkega življenja je vzeta snov knjige **Antoona Coolena »Vas ob reki«.**

Davorin Ravljen napoveduje izviren roman **»Mrtvi ognjenik«.**

Hans Fallada, znani nemški humorist, je avtor knjige **»Neljubljeni mož«,** ki bo presenetila s svojim nenavadnim sujetom.

Sloviti zdravnik-pisatelj **Axel Munthe** je uvrščen v program **s »Staro knjigo o ljudeh in živalih«.**

Iz češčine bo prevedena zanimiva knjiga o življenju med daljnimi Eskimi **»30 let na zlatem severu«,** ki jo je napisal **Jan Welzl.**

Z aprilom bodo izhajale naše knjige v novi opremi arh. Iva Spinčiča.

*

Naročite se na knjižno zbirko „Dobro knjigo"

Le tako si zagotovite, da boste knjige zanesljivo dobili, in to še po znatno znižani ceni. Knjige izhajajo sredi vsakega meseca in predstavlja torej **mesečna naročnina ceno ene knjige.** Naročnina znaša na mesec:

a) **za naročnike »Jutra«, »Slovenskega naroda« in »Domovine«:** 12 lir za broširano in 25 lir za vezano in na debelejšem papirju tiskano knjigo;

b) **za ostale naročnike** 14 lir za broširano in 29 lir za vezano knjigo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO MATICA Telefon 22-41

Romantična ljubavna pustolovščina

DIVJA PTICA

z **Leny Marenbach, Volker v. Collande** in **ljubljančanko Fifi Hille,** umetniško ime **Ellen Hille.**

Predstave ob 16. in 19. uri

KINO SLOGA Telefon 27-30

TOBIS-ev film po istoimenski veseloigri Wilh. Utermanna

Tovariš pride takoj

Zabavna ljubezenska zgodbica vzornega in podjetnega natakarja, ki je moral doživeti marsikatero presenečenje, preden si je pridobil svojo izvoljenko.

Carola Höhn, Albert Matterstock, Fritz Kampers. Režija: KARL ANTON

Predstave ob 15., 17. in 19. uri.

KINO UNION Telefon 22-21

Danes zadnjikrat!

Zabavna veseloigra o dveh zaljubljencih, ki sta se po mnogih zapletljajih končno našla...

PUSTOLOVKA

V gl. vlogah: **Sybille Schmitz, Karl Ludwig Diehl, Fritz Wagner, Will Dohm, Elsa Wagner itd.**

Predstave ob 16. in 19.15 uri

†

Umrl je naš ljubljeni soprog in oče

Zupančič Ignacij

uradnik drž. železnice v pokoju

Pogreb bo v četrtek 13. t. m. ob ½ 5. uri z žal. kapele sv. Janeza, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Rawensbrück, dne 11. aprila 1944.

Žalujoči:

ANGELA, roj. CIGOJ, soproga; DARINKA, in JOŽICA, hčerki; IGNACIJ, sin ter ostalo sorodstvo

Zahvala

Vsem, ki ste mojega nepozabnega moža in očeta, gospoda

Gabrijela Kastelica

spremili na njegovi zadnji poti, ga obsuli s cvetjem, iskrena hvala. Posebno se zahvaljujem gosp. Megušarju za tolažilne besede ob grobu in gg. pevcem za ganljivo petje.

Maša zadušnica se bo brala v ponedeljek 17. aprila t. l. ob 8. uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, 13. aprila 1944.

RODBINA KASTELICEVA

A. E. Weirauch: 26

VELIKI GOSLAČ

Roman

Komaj je položila slušalo nazaj, je že spet pozvonilo; bil je gospod Claussen, ki se je izražal kar najprevidneje in celo vprašal, ali bi lahko govoril z Mariom. Inge je dobro čutila, da ve, kako in kaj, in prav nič je ni mikalo nadaljevati komedijo. Mrzlo in mirno je rekla, da mu ni treba slepomišiti in da je gotovo poučen, kje je Mario ta mah. Slišala je, kako se je potolažen oddahnil, čeprav se je še vedno v zadregi zvijal, češ da ne more nihče vedeti in da kvečjemu lahko kaj domneva, saj mu ni nihče nič zaupal, najmanj pa Mario, in ali se sme oglasiti pri Ingi, da poračuna z njo, preden odpotuje... kajti Maria zdaj ne more doseči, na to ji daje svojo častno besedo...

Telefonski zvonec ni hotel utihniti, zastopniki tiska in občinstva, prijatelji in učenci, vsak, kdor je vedel prikrito številko, je vpraševal, kako se Mario počuti. In kadar je kdo vprašal, ali je gospa pl. Holvay sama pri telefonu, je Inge vselej začutila nekakšno zadoščenje v svoji boli.

Prve ure, prvi dnevi, ko se je komaj utegnila zavedeti, so bili še nekam znosni. Tolikokrat je bila rekla, da je Mario bolan in da se mu zdravje boljša... »ne, o kaki nevarnosti k sreči ni govora, te dni bo smel odpotovati, da se korenito opomore« ...da si je že skoraj sama verjela. Toda polagoma se je hrup unašal, in s tišino vred je nastopala velika praznota.

Kdor je količkaj mogel, je bežal pred žarko mestno vročino. Inge je bila na vseh oknih spustila vetrnice, češ, naj bo z ulice videti, kakor da sta odpotovala. V zelenem somraku velikih prostorov je hodila sem ter tja, venomer sem ter tja, in čakala glasu od Maria. Od dne do dne in od ure do ure jo je to čakanje huje mučilo in vznemirjalo. Da bi se ukvarjala s čimer koli, ni niti poskušala več, samo na stol je sedla, kadar so ji noge tako omagale, da je niso več držale, po stokrat vsako noč je planila pokonci, ker se ji je zdelo, da sliši zvonec, še zaspati se ni upala, ker se je bala, da ga ne bi preslišala.

Ne, tako ni bilo več moči živeti. Izprva si je zamišljala vse tako preprosto. Hotela je čakati, tiho in potrpežljivo kakor Solveigh, mu oskrbovati dom in držati okrog sebe in v sebi vse v redu, zmerom nared, da ga sprejme. Ali čez nekaj dni je izprevidela, da je pričakovala od sebe nekaj, kar ni mogoče. Da, če bi imela gotovost, da pride! Če bi vedela rok, kdaj se vrne k nji! Tako pa ni vedela nič. Morda se je bil rajši odločil za to, da pusti vse v nemar, da prelomi vse pogodbe in odpove vse obveznosti — morda je bil z ono drugo zdavnaj kdo ve kje na kraju sveta.

Ni ga hotela sovražiti, ker jo je bil spravil v nesrečo, tisoč in tisoč izgovorov je imela zanj. Dopovedovala si je, da je vse to naprej videla — to ali kaj podobnega. Verjela ni svoji sreči nikoli, nikoli je ni brezskrbno uživala. Če ji je Mario storil krivico, ji je ni storil s slabim namenom. Želel se je osvoboditi, hotel je osrečiti Ingo in biti srečen z njo. Njegova ljubezen in bila hlimba in pretvara, o tem je bila trdno prepričana. Ta ljubezen je resnično živela — le zelo močna ni bila. Z bolestnim nasmehom je morala to ugotoviti. Ubogi Mario! Ni mu bilo dano, da bi kdaj našel srečo in imel miren dom.

Najbolj jo je mučilo vprašanje, kaj je neki mislil in čutil v teh kratkih tednih zakona z njo. Ali se more človek tako brzdati, da ga imajo za srečnega, ko trpi? Ali je upal, da se bo rešil moreče vezi, ali se je čutil prostega in odrešenega, in s kakšnimi ukanami se je dal spet ujeti? Oh, gotovo s takimi, ki jih Inge ne zna...

Zmogla ni niti tega, da bi čutila iskreno, zdravo sovraštvo do tiste ženske. Ali ji je mogla zameriti, da je imela Maria rada, da si ga je bila priborila z vsemi močmi, da ga je z vsemi sredstvi skušala obdržati? Ne, Inge se niti ni marala vdati veri, da gre za histerično komedijo. Človek, kakršen je bil Wiethoff, ni mogel vedeti, kaj se godi v ženski, ki ljubi. Njen samomor ni bil hlimba, res je hotela umreti zaradi Maria, in moč njene ljubezni jo je ohranila pri življenju, ko je spet začutila Mariovo bližino. Pač silna je morala biti ta strast, da je priklepala Maria proti njegovi lastni volji... proti njegovi volji... in to je bilo edino, kar je Inge očitala tej ženski: ne, da ljubi Maria, pač pa, da ga ne zna storiti srečnega.

Toda ljudje s tako silnimi strastmi niso ustvarjeni za mirno, pokojno srečo. In, mar je bil Mario ustvarjen zanjo? Hrepenel je po nji, a dolgo prenašati je morebiti ni mogel. Kdo ve, kolikokrat je z bedečimi, skelečimi očmi strmel v temo, ko je Inge spala zraven njega kakor blažen otrok, in hrepenel nazaj k oni drugi, ki mu je bila oboje hkratu, nebo in pekel...

Ob takih mislih ji je bilo, kakor da se Mariova znana, mila postava počasi odmika v megleno daljo. Celo stvari, ki so jo obdajale, so dobivale čudno tuj obraz. Šele tako malo časa je imela pravico hoditi po teh prostorih, odpirati ta vrata, obračati te ključe v ključavnicah. Nič iz vsega, kar je bilo tu, ji še ni bilo postalo resnična last, vse je še nosilo nevidne sledove one ženske. Zdavnaj, preden je bila prvič stopila v ta dom, je živela tu velika ljubezen, je tu nemara divjal ogorčen boj. Šele zdaj je razumela, zakaj je hotel Mario zapustiti svoje stanovanje, šele zdaj ji je bilo jasno, kakšnim spominom se je obupno upiral.

S tako iskreno radostjo je bila Inge zopet pozdravila vse, kar jo je spominjalo lepih ur minule zime. Zdaj je bilo tu vse neznano in sovražno, stvari so se zapirale pred njo, se ji rogale in upirale... bila je vsiljenka, oh, niti drzna osvajalka ne, temveč slabotna, plaha senca, ki so ji bili dali v roke videz pravice in ki se je zdaj oklepala tega videza, da je ne bi veter odpihnil.

Oh, bila je neskončno potrpežljiva; Solveigh in Penelopa nista nič proti vztrajnosti, ki jo je čutila v sebi, desetletja in desetletja je hotela čakati dne, ko bo Mario spoznal za dobro, da se vrne k nji. Gledala je globoko vase, z istim jasnim in neskaljenim pogledom, s katerim je motrila svojo sliko v zrcalu. Pa si ni bila krivična sodnica, lastna slika se ji ni zdela ne odurna ne mrzka. Bila je spodoben, priden, čist človek, ne povsem neumna in dokaj muzikalna. In kaj še? Nič. Konec. Prebito malo za moža, kakršen je bil Mario. Manjkalo ji je dražljivosti, zanimivosti, demoničnosti. Da, Inge, otrok moj, demoničnost je tisto, kar mirno premisli to reč do konca. Dobro razumem, kaj misliš s tem — tu ne gre za ceneno filmsko demoničnost, ki prevrača oči in zvija ledja. Treba bi bilo človeka, ki bi ga gonil njegov demon — takisto kakor Maria. Ljudje so izmaličili to besedo in jo pripravili ob kredit.

Schriftleiter - Urejuje: Davorin Ravljen. — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag - Za konzorcij »Jutra« kot izdajatelja: Stanko Virant. — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle - Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarniško podjetje: Ivan Jeran. — Für den Inseratenteil verantwortlich - Za inseratni oddelek odgovarja: Ljubomir Volčič